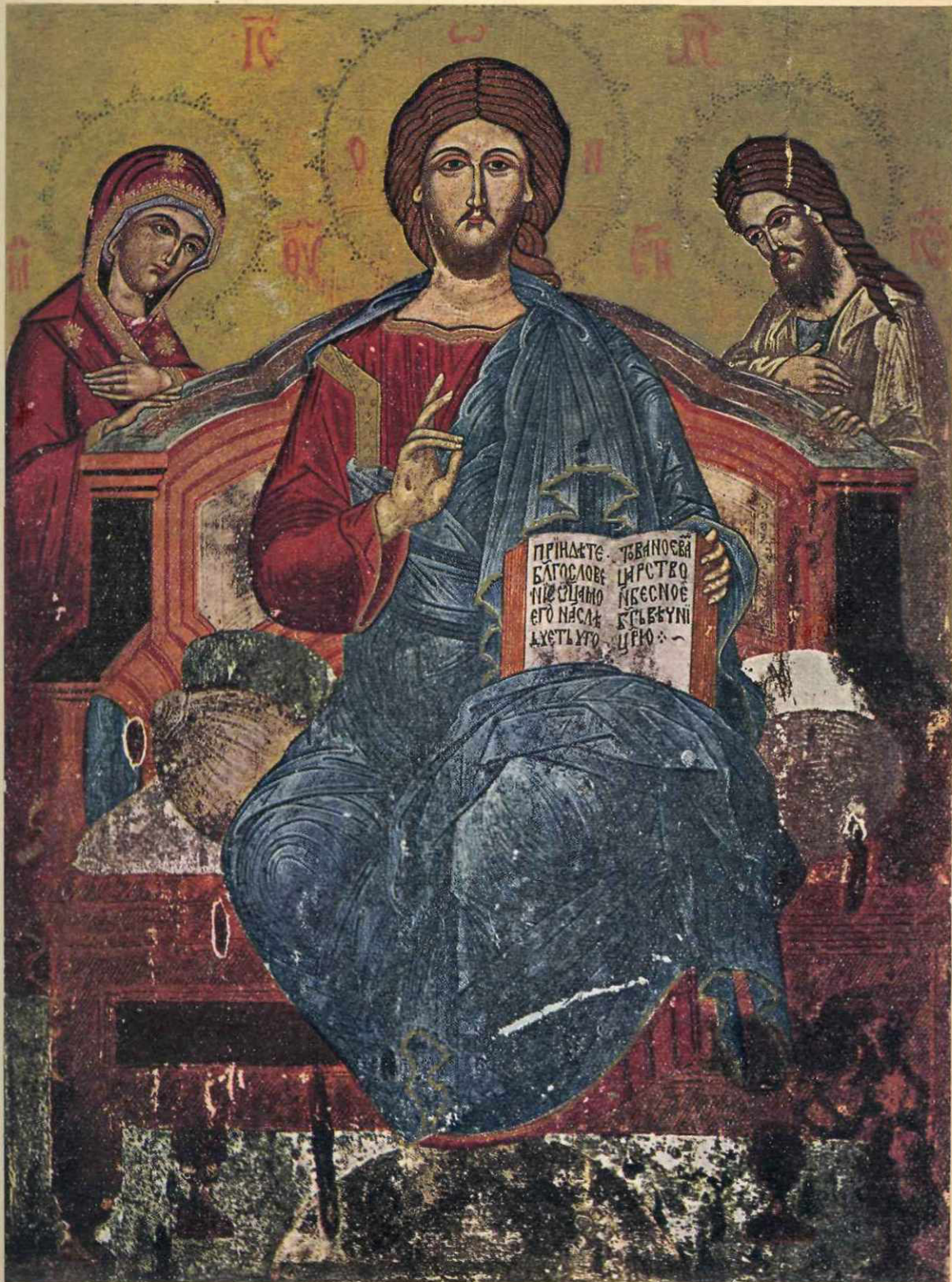

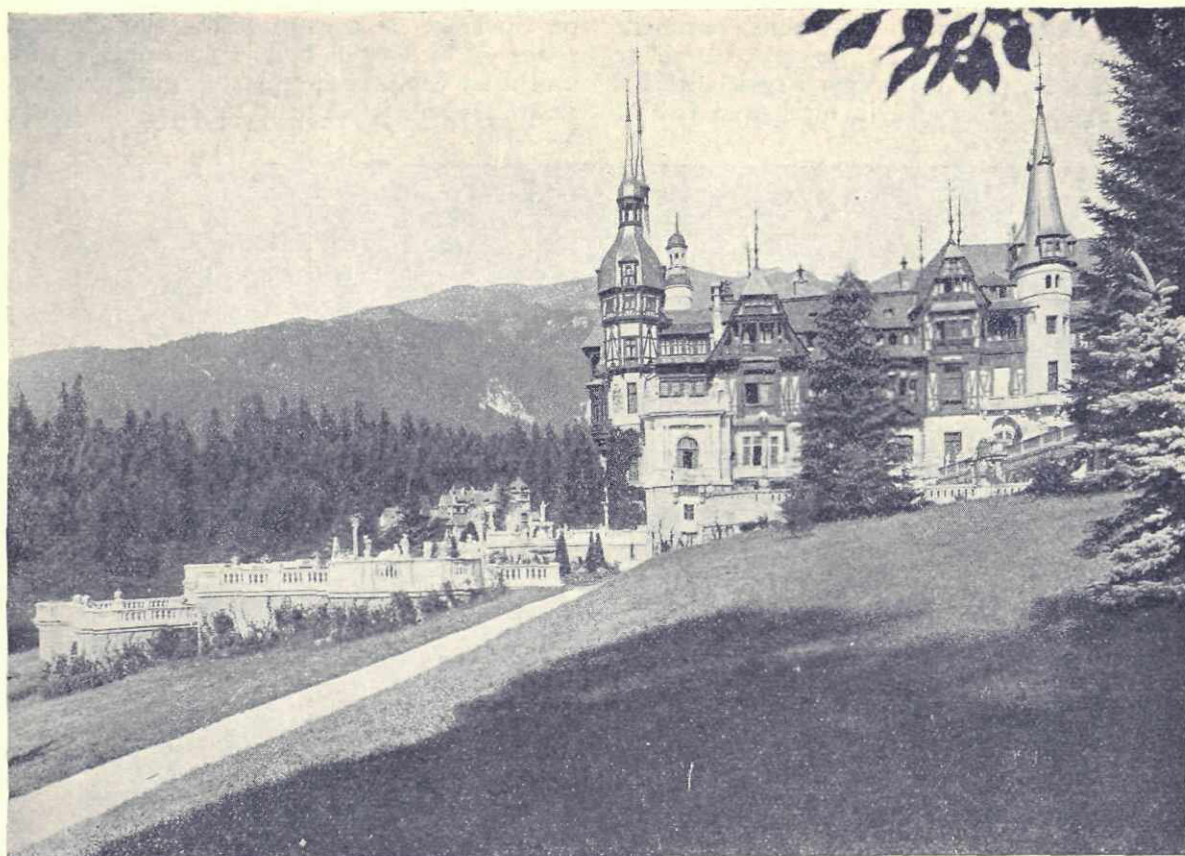
BOABE DE GRÂU

ANUL IV, N-rul 9

REVISTA DE CULTURĂ

SEPTEMBRIE 1933

C A S T E L U L P E L E Ș

I

Istoricul clădirii castelului înălțat de Regele Carol I al României, în codrii Bucegilor, se înfățișează pe scurt astfel.

La 5 August 1866, Domnitorul Carol însoțit de Dimitrie Sturdza, Carol Davila și alți sfetnici, vizitează pentru întâia oară Sinaia. « Domnitorul a plecat din București la cinci ceasuri dimineața, într'un poșalion cu opt cai. La 9 se oprește la Ploiești, unde e primit cu mare solemnitate de autorități și vizitează spitalul, unde zac doi holerici. După câteva popasuri pe la conacuri boierești, Domnitorul ajunge la Băicoi, iar de aci, prin Câmpina și Comarnic, la Sinaia. Apele veniseră mari distrugând mai multe poduri de piatră, astfel că poșalionul a trecut prin vaduri. În apropiere de mănăstire s'au auzit clopotele, iar în curtea mănăstirii Domnitorul a fost întâmpinat de călugări și de stareț în odăjdii, cu crucea și Evanghelia, pe care Domnitorul, după vechea datină, le-a sărutat. După o scurtă liturghie în biserică, Domnitorul a fost condus în chilii albe destinate să-l primească. Erau orele 7 seara ».

În Mai 1869 Domnitorul, însoțit de fratele Său, Leopold, vizită din nou Sinaia, iar în anul 1871, Domnitorul Carol împreună cu Doamna Elisaveta vin pentru prima oară să petreacă vara la Sinaia. În acest scop, s'au orânduit cu grije câteva chilii ale noiei mănăstiri. Din plimbările făcute atunci prin codri a răsărit, apoi s'a statornicit în gândul Domnitorului ideea de a-și clădi acolo o reședință de vară.

Carmen Sylva povestește cum, într'o zi, stând pe malul Peleşului, a zis râului: « Știi tu că s'a hotărît ca în aceste locuri, unde am petrecut împreună atâtea clipe bune, să se zidească un palat? Inchipue-ți că vor să sfărâme stânci, să taie pădurea, și tu ai să fii întrebuințat ca să potrivești copacii. Ce faci? — Peleşul a încercat să se împotrivescă, dar la urma urmelor a trebuit să se supună. Și a fost silit să pună în mișcare ferăstraele; și a fost prins în havuzuri mari și purtat pe țevi printre vârfuri de schele. Umbla ca argintul viu prin toată clădirea, adevărat sacagiu, gata să îndestuleze setea tuturor. Și astfel când Castelul

a fost gata, Peleşul, domesticit, împlinea poruncile Regelui fără şovăire. Vrea Regele apă? Peleşul se urcă numaidecât prin țevi. Vrea Regele lumină? Pe dată, Peleşul se aruncă în moriște și face să

pe Suverani să construiască acolo Castelul. Se spune că, în durerile bolii, mica Princesă Maria, unicul lor copil, ar fi repetat de mai multe ori, în noaptea agoniei: «Vreau să merg la Sinaia, să

Pergamentul inaugurării Castelului dela 25 Septemvrie 1883, lucrat de Regina Elisaveta

țâșnească flacăra. Aci curge din ziduri. Colo e basm, dincolo, chiar la masa regală, se respiră în panaș, peste flori; iar în sala maură, murmură tainic prelingându-se pe albeața marmurei».

Dar nu numai frumusețile locului ar fi îndemnat

beau apă din Peleş». Aceasta a contribuit mult la hotărîrea luată.

În 1873, Domnitorul cumpără terenul și în acelaș an încredințează arhitectului Wilhelm Doderer, profesor la școala Politehnică din Viena,

elaborarea planurilor noului castel. Pe de altă parte, cum hotărâse a întrebuița, pe cât posibil, materialul aflător în Sinaia, Domnitorul numi o comisie compusă din Doderer, Stöhr, sculptorul Curtii, și Basset, secretarul Său particular, care să exploreze domeniul din acest punct de vedere. Comisia prezintă un memoriu prin care stabilea că lemnul, piatra, varul, nisipul și pământul humos, se găsesc în abundență și chiar în preajma locului ales. Marmura însă trebuia adusă din altă parte.

Carmen Sylva spune: « Oamenii își închipuiseră că vor fi mai tari ca pământul și apa, și începuseră săpăturile pentru așezarea temeliiilor. Ziua, izvoarele stau cumiți; se putea săpa, nivela și da pământul afară. Noaptea însă, Peleşul da din fundul văii poruncă din pârâiaș în pârâiaș, și asaltul apei începea. În câteva ceasuri totul era năruit ».

Greutățile crescând, se cere avizul specialiștilor în materie. O comisie de experți, compusă din tehnicieni și ingineri, examinează din nou terenul. Ingerul francez Charlier, atașat cu serviciul

Terasa din fața Castelului

Lucrul începu imediat. Se instalează ferăstrae pe râurile Prahova și Peleş, și se deschid cariere de piatră în Bucegi. Pe valea Peleşului s'au construit locuințe pentru medici, bordeie pentru lucrători, hangare pentru materiale, gropnițe pentru var și cuptoare pentru fabricarea cărămizii. În câteva luni răsare ca din pământ, în sălbăticiune de codri, un sat improvizat. Lucrau vreo 400 de oameni.

Această osteneală dintâi a fost cea mai grea. Meșterii începuseră a pierde nădejdea, deoarece nu izbuteau să învingă cele două elemente de temelie: pământul și apa.

la calea noastră ferată și însărcinat să conducă expertiza, face un raport prin care arată că dela 5½ m. în jos, terenul se prezintă solid și pietros, deci o continuare a lucrărilor se impunea. Opera fu continuată.

În vara anului 1875, fundamentul castelului era isprăvit. La această dată, pavilionul de vânatoare « Foișorul », distrus de incendiu în 1931 și reclădit astăzi, exista. De asemeni temelia grajdurilor regale era înfăptuită. La 29 August 1875 avu loc, cu mare pompă, punerea pietrei fundamentale a Castelului.

Carmen Sylva scrie: « În acea zi preoții făcură

Regele Carol I și Regina Elisaveta în 1883

rugăciuni și stropiră cu apă sfințită temelile, pentru ca vrăjitorii, piticii și ondinele să nu le mai poată atinge întru stricare; sunete de trâmbițe înnebuniră codrii și văile și se aflau acolo oameni de Stat, ofițeri, ambasadori și miniștri, țărani și boieri, lucrători cu mâna și meșteri iscusiți; iară noi îmbrăcărăm portul țărănesc ».

CAROL I

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională,
Domn al Românilor.

La toți de față și viitori, sănătate.

Astăzi, Duminică, la 10 August 1875, NOI
CAROL DE HOHENZOLLERN, DOMN AL

Desenurile Princesesei Elisaveta pe zidurile sufrageriei din Mănăstirea Sinaia

După liturghia dela mănăstire, Altețele Lor, urmate de cler, de demnitarii Curții și ai Statului, purceseră pe locul temeliiilor Castelului. Se ridicase un frunzar, împodobit cu steaguri și covoare. O companie de infanterie, cu muzică și drapel, așteaptă alaiul Domnesc.

De jur împrejur, o mare de capete. Se aflau acolo, pe lângă cei 400 de lucrători, țărani și țărăncile din împrejurimi. La ora 10, cortegiul sosi. După sfințirea și binecuvântarea temeliiilor, Prințul Dimitrie Ghica ceti actul zidirii:

ROMÂNILOR, în al treizeci și șaselea an al nașterii Noastre, dimpreună cu ELISAVETA DOAMNA, scumpa noastră soție, și cu ajutorul Celui a Tot-Puternic, am pus temelia Castelului Peleş pe moșia Noastră Piatra Arsă, în vecinătatea sfintei mănăstiri Sinaia, zidită la anul 1695, de către Spătarul Mihai Cantacuzino.

Clădirea acestui castel s'a început în anul al zecelea al Domniei Noastre, fiind președinte al Consiliului de Miniștri, D. Lascăr Catargi, președinte al Senatului I. P. S. S. Mitropolitul Primat

Calinic Miclescu și președinte al Adunării Deputaților Principele Dumitru Ghica, iar Stariț al Sf. Mănăstiri Sinaia S. S. Arhimandritul Onofrei. În acelaș an s'a început și construcția drumului de fier, care va lega orașul Ploiești cu Brașovul, prin valea Prahovei.

Drept care am subscris aceasta, spre a noastră pomenire în veacurile viitoare.

lor. Ca conducător al operei, am ales pe arhitectul Jean Schulz din Lemberg, căruia i-am încredințat supravegherea lucrărilor tehnice. În afară de aceasta am numit un comitet de construcție, format din sculptorul Curtții, Martin Stöhr, și din secretarii noștri particulari, Georges Coulin și Louis Basset, pentru controlul gestiunii financiare.

Dependințele castelului, proiectate în acelaș

Desenurile Prințesei Elisaveta pe zidurile sufrageriei din Mănăstirea Sinaia

După aceea, Mareșalul Curtții, Teodor Văcărescu, ceti următorul document, semnat apoi de Altețele Lor:

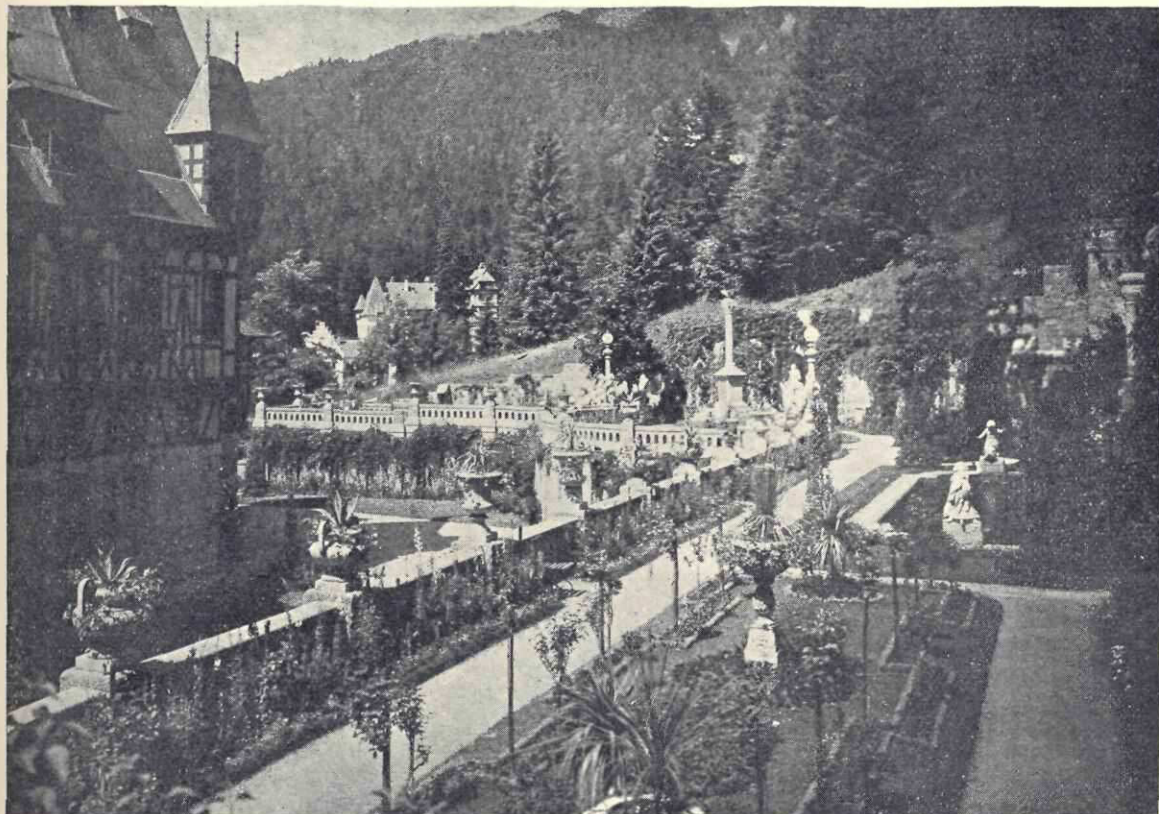
«Noi, Carol de Hohenzollern, Domn al României și Elisaveta de Wied, Prințesă a României, am ordonat clădirea castelului Peleş, ca să ne fie pe timpul verii locuință sănătoasă și binecuvântată. Astfel fiind, am însărcinat pe arhitectul Wilhelm Doderer, profesor de arhitectură la școala Politehnică din Viena, să stabilească planurile castelului și al dependențelor și să conducă executarea

timp, cuprind locuințele pentru servitori, pavilionul de vânătoare, grajdurile, fântânile cu conductele de apă și parcul. Pentru a asigura castelului o cât mai lungă durată și ca să trăiască cât mai multă vreme amintirea numelui meu, s'au întrebuițat cele mai bune procedee de construcție: fundamentele stau pe adânci straturi de beton, apărate contra presiunii muntelui prin puternică zidărie. Materialele de construcție au fost extrase, pe cât posibil, de pe propriul nostru domeniu. Zidăria a fost făcută cu pietriș din Prahova; piatra

a fost extrasă din carierele dela Piatra Arsă și Luna Mare, în vecinătatea mănăstirii Brebu; piatra verde a fost adusă dela Slănic; lemnul a fost tăiat din pădurile noastre, iar cărămizile au fost coapte chiar pe șantier. După dorința noastră zidarii și tâmplarii au fost meșteri români. Salariile au fost următoarele: zidarii și tâmplarii dela cinci la șapte franci pe zi, lucrătorii cu mâna, trei franci, pietrarii sunt retribuiți după felul și cantitatea lucrului: tăiatul unui metru cub de piatră revine la aproape 200 franci. Kilogramul de fontă costă, à pied d'oeuvre, 40 de centime, fierul lucrat

închise și depuse în piatra unghiulară dimpreună cu o colecție de monete ale țării. Acestea, foarte rare astăzi, fuseseră bătute în număr redus, și purtau, ca un fel de proclamare anticipată a autonomiei, chipul Domnitorului, căruia dreptul de a bate moneta îi fusese totdeauna contestat de Poartă.

După ce s'au zidit aceste documente, Prințul și Prințesa îmbrăcară șorțul zidarilor și așternură cu mistria var peste piatra unghiulară. Apoi, Domnitorul apucând un ciocan, zise: « Să se ridice acest castel și să fie leagănul Dinastiei noastre în țara aceasta », și lovi de trei ori cu ciocanul piatra.

Terasele dinspre Nord Vest

60 de centime. Un metru cub de bolovani se plătește șase franci și cincizeci de centime. Varul costă 86 franci quintalul metric, iar nisipul de Prahova, cinci franci metrul cub. Măia de cărămizi revine la 35—40 franci; lucrările de terasament costă un franc și 10 centime metrul curent.

Am însemnat aci toate aceste date, pentru a lăsa urmașilor noștri o mărturie a condițiilor actuale de lucru în această scumpă țară, al cărei destin ne-a fost încredințat de Dumnezeu, și pe care nu încetăm a-l ruga ca s'o aibă de apururi în sfânta Sa pază ».

Aceste două pergamente au fost puse într'un tub de sticlă, așezat în unul de plumb, hermetic

La fel făcu Prințesa, pe când trupele prezentau armele și muzica intona imnul național, iar prin munți și văi răsunau aclamațiile entusiaste ale mulțimii. Clerul, invitații, și un mare număr din asistenți loviră, pe rând, cu ciocanul piatra; apoi prezentară Suveranului urările și omagiile lor.

După ceremonie, Prințul și Prințesa se întoarseră la mănăstire.

Pe la două după amiază, cerul s'a întunecat și o ploaie tare a căzut până 'n seară.

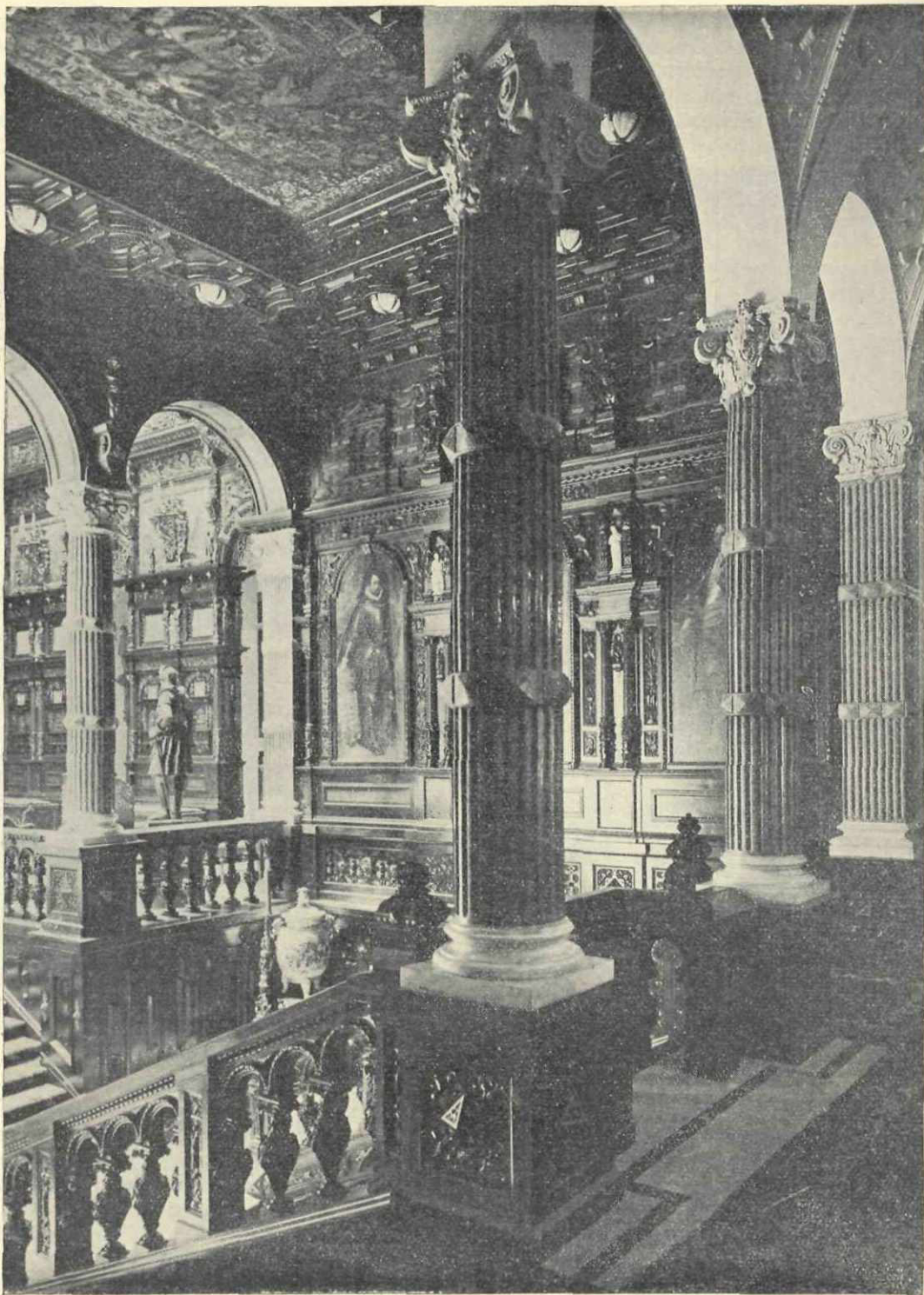
Războiul pentru Independență, contra Turciei, din 1877—78, întrerupse activitatea înfrigurată desfășurată în anii 1875—76 și parte din 77.

Cheltuielile, în acești ani, întrecuseră suma de

800.000 lei, pe când în anii ce urmează până în 1879, cheltuielile de abia atinseră suma de 100.000

În primăvara anului 1879, lucrările fură reluate cu multă râvnă.

Intrarea spre Hall-ul Central

lei, și aceasta cheltuită mai mult pentru întreținerea celor înfăptuite până atunci.

În tot acest timp, Regele și Regina au locuit la mănăstire. Dela 1881 însă dejunau și primeau în

pavilionul de vânătoare (Foișorul) terminat complet. Acolo au fost primiți oficial trimișii extraordinari ai Portugaliei, Braziliei și Suediei, veniți să prezinte omagii Suveranilor, pentru înălțarea României la rangul de Regat.

Dela 1879 la 1883, lucrările n'au mai fost conduse de inginerul Doderer, astfel că planurile au fost radical modificate, rămânând realizate dintr'insele numai temelile. Toată partea superioară a castelului a fost ridicată după indicațiile Regelui Carol, care poate fi considerat, cu drept cuvânt, principalul arhitect al Palatului, iar Stöhr, a fost

lucrul. Din când în când mă urcam și eu, dar coboram iute și alergam pe malul Peleşului, să stau de vorbă cu el ».

Tot Carmen Sylva ne mai spune că în timpul nopții veneau urși prin împrejurul clădirii. O probă de sălbăticiunea locului ales pentru Regala reședință.

În toamna anului 1880, castelul și dependențele fură terminate.

Se lucrase la această monumentală clădire 10 ani.

La 25 Sept./7 Oct. 1883, Suveranii luară reședința în castel.

Creștinismul de Luca Signorelli (1441—1523)

executorul conștiincios și priceput al gândurilor Regale.

Se lucra de zor.

« Se găseau, ne spune Carmen Sylva, acolo la lucru, Italieni și Români pentru zidărie, și Țigani pentru căratul pietrei și al varului, Albanezi și Greci săpau la carierele de piatră; Germani și Austriaci la lemnărie; Turcii coceau cărămida. Francezii desenau, Englezii măsurau. Pe șantier întâlneai o sută de costume naționale și se vorbeau patrusprezece limbi. În toate idiomele, pe toate tonurile cântau, se certau, se înjurau; un amestec pitoresc și sgomotos, de oameni, de cai, de boi și de bivoli.

Regele era întotdeauna pe schele, conducând

În acea zi, la 9 dimineața, un serviciu divin a avut loc la mănăstirea Sinaia, în prezența Mitropolitului Primat, a demnitarilor Statului și ai armatei. În fața castelului un batalion de vânători, cu drapel și muzică, a dat onorurile. Mitropolitul Primat, urmat de tot soborul de preoți ai Mitropoliei și de călugării mănăstirii, au oficiat un te-Deum și au sfințit apele. Apoi, Generalul Crețeanu, șeful Casei Militare a Regelui Carol I, a citit următorul document:

« Eu, Carol I, Domn și Rege
Cu Elisaveta Regina

După o silință neobosită de doi ani, în luptă cu un
tărâm nestatornic, străbătut de izvoare, isbutit-am

a pune la poalele Bucegiului, temelie acestei clădiri, în anul mântuirii 1875, iar al Domniei Noastre al IX-lea.

Zidirea s'a oprit pe timpul războiului pentru ne-
atârnarea României.

Partea superioară a Hall-ului

Intrat-am în această casă a noastră în anul mântuirii 1883, iar al Domniei Noastre al XVII-lea; datu-i-am nume: «CASTELUL PELEȘULUI».

Acest document a fost semnat de către Suverani, de Mitropolitul Primat și de toți cei aflați acolo.

Cu această ocazie s'a bătut o monetă comemorativă, operă a gravorului german Kullrich. În sunetul imnului regal și în uralele asistenței, Suvranii se îndreptară spre intrarea castelului. Aci au fost întâmpinați de d-l Stöhr, șeful lucrărilor, care prezintă Regelui pe o pernă cheia porții de onoare.

Precedat de Mitropolitul Primat, cortegiul urcă marea scară. Înaltul prelat binecuvintează toate încăperile, stropindu-le, după rit, cu aghiazmă. La dejun Regele închinând paharul zise: «Am înălțat acest castel, pentru a dovedi că Dinastia, liber aleasă de către națiune, are adânci rădăcini în această frumoasă țară; că suntem în comună legătură de dragoste cu poporul nostru și că avem o încredere fără de margini în viitorul scumpei noastre patrii. Este pentru mine o datorie sacră, și în același timp îndeplinirea unei din cele mai sincere dorințe ale inimei mele, să ridic, în această nouă casă a noastră, întâiul pahar plin de vin românesc, în cinstea și pentru propășirea României. Dumnezeu să ocrotească scumpa noastră Patrie!»

Președintele Senatului, Dimitrie Ghica, în numele națiunii, aduse omagii dinastiei; iar poetul Vasile Alecsandri zise acestea:

«In vremurile strămoșești, când un voevod sau un mare boier intra într'o casă nouă, poporul se aduna înaintea porților și îi ura să aibă în viața lui atâta cinste și izbânzi, câte grinzi și cărămizi are casa și atâta noroc și glorie câte grăunțe de nisip sunt în ziduri. La rându-ne, prezentăm Maiestăților Voastre această urare în numele întregii națiuni. Binecuvântarea lui Dumnezeu și dragostea poporului să vă fie de-apururi oaspeți în locuința cea nouă, feerică ca o poveste a Peleşului».

Au vorbit apoi C. A. Rosetti, președintele Camerei, Mitropolitul Primat în numele clerului și generalul Cernat în numele armatei: «făurită

de Regele Carol și dusă de El la victoriile războiului independenței». Astfel a fost sărbătorită ziua intrării Suveranilor în Castelul Peleş, la opt ani după zidirea pietrei de temelie.

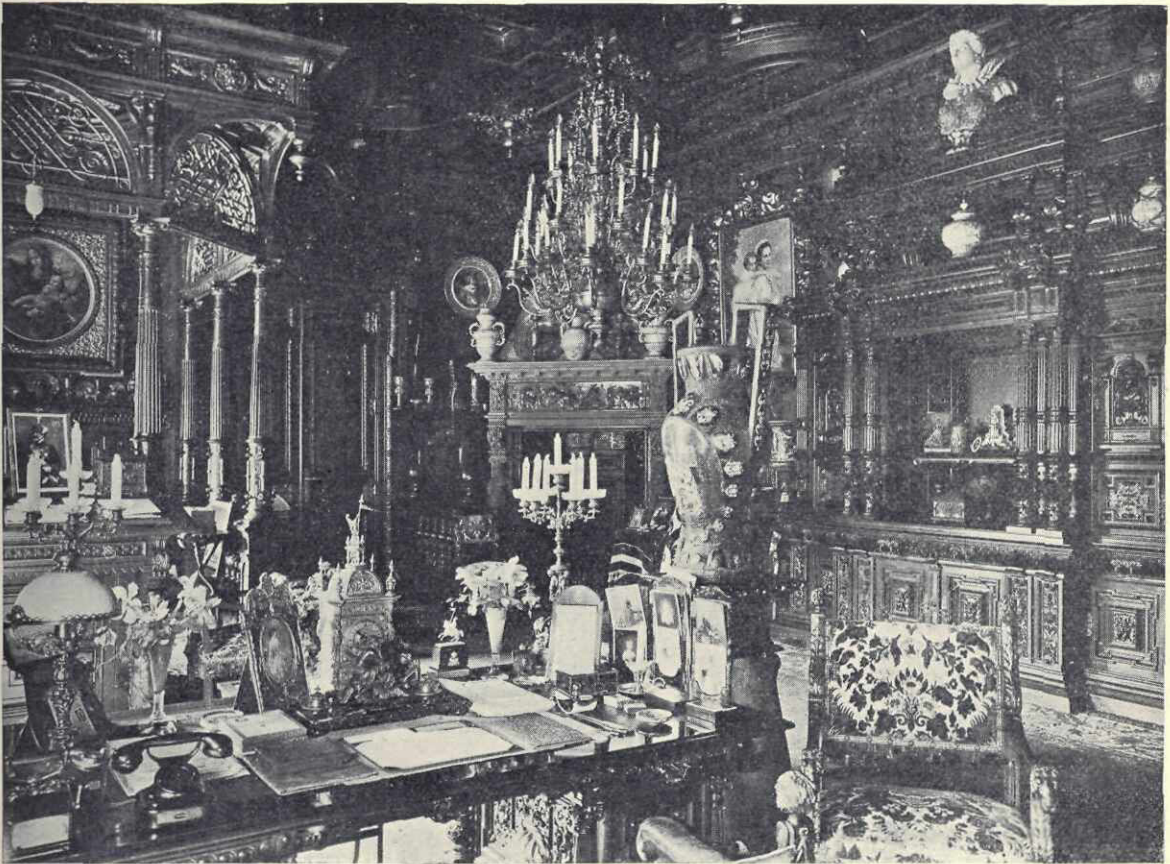
După terminarea castelului, activitatea fu îndreptată asupra amenajării drumurilor și a parcului. Platforma pe care stă așezat castelul, fu mărită în fața și înapoia lui, ca să-l libereze de muntele de care sta aproape lipit.

Din terasa astfel lărgită, au început să pornească drumurile și aleele.

acțiune la fiecă lovitură de târnăcop, a fost nevoie ca solul să fie brăzdat de numeroase canale, așezate la o adâncime de 4—5 m. deasupra stratului de argil impermeabil.

Léo Bachelin spune: « Nimeni nu poate să-și închipue astăzi, privind rampele comode care duc spre castel și pantele dulci care coboară, că ele sunt străbătute de aqueducuri, atât de multe cât vinele unei mâini ».

Terasa, parcul, drumurile, toate au fost făcute cu multă chibzuială, Regele Carol unind în inten-

Cabinetul de lucru al Regelui Carol I

Pantele naturale foarte rezezi însă, căzând în multe locuri aproape vertical, au cerut multă caznă și multă muncă. Era nevoie de pământ, și el a trebuit să fie adus din muntele care face față castelului. Un funicular purtă timp de mai multe luni vagoanele încărcate cu pământul trebuincios. A fost nevoie de o așa de mare cantitate (20.000 metri cubi), încât creasta muntelui, despădurită și nivelată, a servit apoi drept loc de instrucție batalionului de vânători cazarmat în fiecare vară la Sinaia.

Dar înfăptuindu-se aceste lucrări, greutăți mai mari decât acelea dela punerea temeliiilor, au trebuit să fie învinse. Izvoarele muntelui intrând în

țiile Sale nota estetică cu posibilitatea desfășurării oricărui act oficial — sosire de oaspeți iluștri, salutați în trecere de garda palatului, aliniată înapoia tunurilor turcești capturate la Plevna, defilări de călăreți și echipaje de mare gală, parada schimbării gărzii. Totul a fost împletit ca să dea puțință serbărilor oficiale să se desfășure în toată plinătatea și măreția.

Să reconstituim puțin, cum se prezenta în anul acela îndepărtat — 1883 — interiorul castelului, azi modificat tot de Regele Carol, în vremea lungii și mănoasei Sale domnii.

Din curtea interioară, plină de susurul fântânii

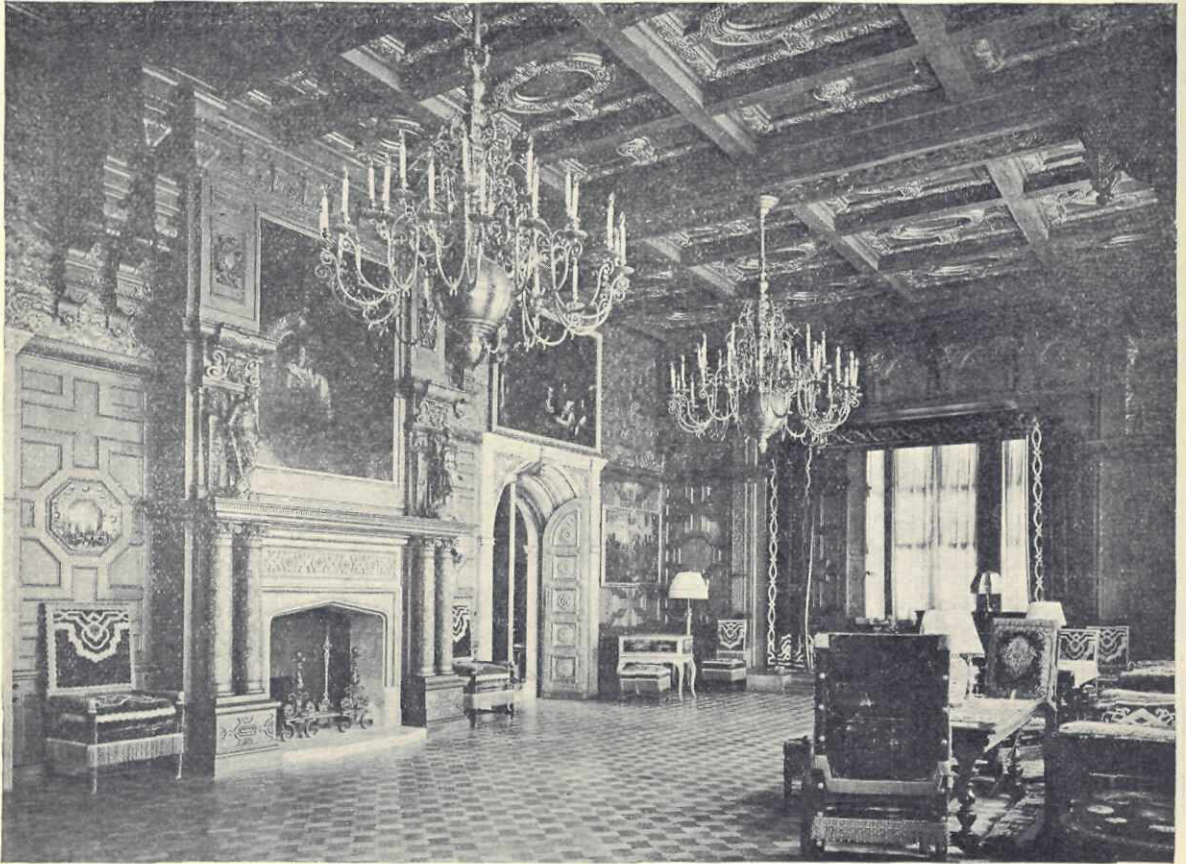
de bronz — odată trecută poarta de onoare — un masiv vestibul răcoros, cu bolți joase sprijinite pe grele coloane, îmbrățișează oaspele. De o parte, un mare cămin cu o placă în bronz, păstrează gravat, catrenul poetului Vasile Alecsandri:

*Eu, Carol, și al meu popor,
Zidit-am, într'un gând și dor,
In timp de lupte-al meu regat,
In timp de pace-al meu palat.*

Scara de onoare urcă, desfăcându-și cele două aripi laterale, în spre coridoare.

periu, precum și Eitel-Frederic VI, locotenent al lui Carol Quintul, mort în bătălia dela Pavia. Pictorul a așezat lângă Prinț, pe o pernă, ordinul Lânei de Aur, cu care împăratul l-a decorat, după glorioasa sa moarte.

În fața scării, sala de mâncare își deschide porțile, toată în lemn lucrat în stilul Renașterii. Această încăpere a fost amenajată de Casa Bembé, din Maiența, fondată în 1780. Aceeaș casă a mobilat marele salon, teatrul, sala de biliard, budoarul Reginei, apartamentele particulare ale Suveranilor și ale Prințului Ferdinand al României.

Marea sală de muzică

De-a-lungul coridoarelor laterale, o galerie de portrete înfățișează pe strămoșii regelui. Incepe cu acel îndepărtat Wolfgang conte de Zollern de pe la 948, care a avut de soție pe Ursula, și cu Burckardt (1080) mai bine cunoscut; continuă cu Frederic I (980), Frederic IV (1195) și cu întregul șir de Prinți ai familiei Hohenzollern, muiți în zale și grele armuri, sau în catifeaua și mătasea costumelor din epocile mai recente. De o impunătoare statură, rezimat în greaua-i spadă, impresionează Eitel-Frederic I, acela care a fost desemnat de către Dieta din Francfurt să se ducă și să ofere lui Rudolf de Habsburg coroana Sfântului Im-

Din sala de mâncare, se trece în sala de biliard și de aci, printr'o galerie de sticlă, în salonul turcesc, cuib oriental de umbră, odihnă și visare. De-a dreapta sălii de biliard se aude susurul apei, care se prelinge pe marmura fântânii arabe din sala maură, loc de mari festivități, construită în 1892, pe una din terasele deschise ale castelului. Pe pereți, panoplii și armure orientale, de-a-lungul lor banderole și console de onix, iar în fund fântâna. Lampadarele multicolore, lucrate în stil oriental, dau seara acestei săli ceva din tainele poveștilor din « o mie și una de nopți ». De-a stânga sălii de biliard, ocrotită de grele porți de fier, cizelate în

maniera lui Benvenuto Cellini, apare salonul cel mare, așa zisa *Sala Florentină*. E salonul recepțiilor diplomatice și al oricărei manifestații oficiale. Pe perete, găsim un Rubens, un Tintoretto, un Bassano, un Vasari. Salonul Florentin dă într'un mic buclor Ludovic XV, cochet ca o sonată de Hayden.

Porțelanuri de Saxa și picturi de Lancret împodobesc pereții. Un clavecin, care actualmente se găsește în marea și noua sală de muzică, cu mecanism din secolul al XVI-lea și cu lemnărie pictată de Joseph Vernet, atrage atenția. A aparținut Prințesei Elisabeta, sora lui Ludovic al XVI-lea, și a făcut parte din mobila castelului dela Montreuil.

De aci se trece în sala cea veche de muzică.

Ani de-a-rândul, Carmen Sylva a întrunit aci tot ce am avut mai ales în literatură și artă, organizând șezători literare și muzicale. Sala de muzică păstrează și va păstra într'însa o mare parte din sensibilitatea romantică a sufletului Reginei. Pianele, harpa, instrumentele de muzică, notele și cărțile dintr'însa, palpită încă de căldura amintirilor. Deasupra tamburilor de lemn, picturi mari tâlmăcesc motive din operele Reginei.

Biroul Regelui. Sala de muzică comunică printr'un culoar, cu biblioteca și biroul Regelui. Astăzi, înainte de a ajunge în culoar, se trece printr'o cameră îmbrăcată în stejar, numită: « a Consiliului de miniștri ».

Acolo a avut loc istoricul Consiliu din 1914, prezidat de Regele Carol, în care s'a stabilit neutralitatea armată a României față de războiul european care începuse.

Atât biroul Regelui cât și biblioteca, formează prin lemnăria întunecată, prin mobilierul sever în încărcătura lui luxoasă, o atmosferă de gravă reculegere. Pe biroul, rămas și astăzi așa cum l-a lăsat în ultimul lui ceas de lucru Regele Carol, stau, mărturie a inimii și sufletului Său, portrete de familie în cadre prețioase. Alături se înșiruesc, minuțios îngrijite, creioanele și toate cele trebuincioase scrisului și cititului. Lângă o fereastră stă faimosul pupitru, de unde, în picioare — prilej ca să nu-și poștească miniștrii pe scaun — Suveranul rezolvă hârțiile aduse.

Pe pereți: vase, oale, faianțe.

Apoi picturi celebre din vremea Renașterii, la care se adaugă minunatul portret presupus al lui Diego Covarruvias, de Greco.

Biblioteca, în afară de albume prețioase, mărturie a diferite momente din viața Suveranilor,

Portret de Greco în Cabinetul de lucru al Regelui Carol I

conține, în ediții luxoase, cărți de istorie, geografie, artă, precum și numeroase memorii și monografii.

Léo Bachelin, în cartea sa *Le Château Royal de Peleș*, ne dă, după revista germană *Nord und Süd* (Mai 1893), un portret moral al Regelui Carol, din care spicuiem următoarele:

« Fire prea dreaptă și prea sinceră, pentru a căuta să captiveze privirile și inimile prin aparențe deșarte, acest monarh, care-și cunoaște locul ce i

se cuvine în istorie, se face prețuit numai prin extrema sa afabilitate. Carmen Sylva a scris o *cugetare care-L cuprinde întreg*:

« Ca să fii mare, trebuie să dispari sub greutatea operei tale ». Regele Carol e omul misiunii sale și al destinului său.

Pierre Loti a zis așa despre Regele Carol:

« Pentru că i-am pronunțat numele, să-mi fie îngăduit a spune un cuvânt asupra înfățișării sale, în acelaș timp binevoitoare și plină de gravitate.

fac decât să-i întărească sângele rece și să-i oțelească facultățile. Față de vădite gesturi de-o neagră ingrătitudine, dă din umeri și — iartă. Când nu va mai fi, va fi numit « Cel Înțelept ».

Afabil, însă fără a rupe barierele, egal în bucurie ca și la necazuri, păstrează acelaș sânge rece în toate împrejurările.

Dela șapte dimineața până la unsprezece seara, stă sub greutatea unei munci fără răgaz ».

Sala de spectacole. Mică, cochetă, încărcată cu

Apartamentele oaspeților

Trăsăturile regulate, de-o finețe aleasă, încadrate într'o barbă neagră. O cută adâncă, plină par'că de profundă gândire sau poate de-o continuă preocupare, îi brăzdează fruntea, întunecându-i fața. Dar un surâs luminează dintr'odată totul, un surâs bun și fermecător ca și al Reginei; și e o atât de aleasă simplitate, atâta naturalăță în această maiestate Regală ».

Regina Elisaveta, într'o scrisoare adresată mamei sale, Principesa de Wied, spune astfel despre El:

« Carol e o natură nobilă. Adesea, îl aseamăn cu Wilhelm d'Orange. Cele mai crude experiențe nu

atributele ornamentale ale epocii, poate primi o sută de spectatori. Este opera fraților Klimt și a lui Matsch, trei artiști reputați în acea vreme, cari au executat picturile decorative ale Muzeului Imperial și ale Burgteatrului din Viena. Pe scena aceasta mică s'au jucat cele mai fine piese ale teatrelor franceze și germane, precum și multe improvizații de-ale Carmen-Sylvei. În vremea Regelui Ferdinand, au rulat filme de cinematograf și s'au reprezentat, la date însemnate, *tablouri vii*, jucate de Prinții și Principesele Familiei Regale, sub direcția de scenă a M. S. Regelui Carol II, pe atunci Principe Moștenitor.

Adesea, pe pânza din fundul scenei, s'au desfășurat scene « din viața Regelui Carol I ». Din întinericul neîntinței, chipul aceluia care a înfăptuit minunea botezată « Castelul Peleş » revenea, plin

de lumină, cu oamenii Săi de atunci, cu gesturile Sale măsurate, cu sclipirile de oțel ale ochilor Săi adânc pătrunzători.

N. N. CONDIESCU

II

Dintre operele personale ale Regelui Carol I, Sinaia și Castelul Peleş sunt cele mai mărețe.

Castelul Peleş, mai ales cu succesivele sale transformări și adăugiri, sintetizează activitatea sa neobosită și trădează aspirațiile spre perfecție, care au călăuzit pe Carol I și în marea Sa operă de creator al României. Căci în viața Sa intimă ca și în cea de monarh El a fost veșnic animat de aceleași nestrămutate principii și nu s'a sfiit să întreprindă atât personal cât și în rosturile de conducător de Stat, planurile cele mai îndrăznețe, pornind dela începuturile cele mai modeste.

După cum împotriva sfaturilor Principelui Bismarck, Carol de Hohenzollern a primit să vie în România încă neliberată de suzeranitatea Turciei, pentru ca în curând să se încoroneze ca Rege independent, tot astfel s'a mulțumit cu umilele chilii ale Mânăstirii din Sinaia, pentru ca apoi să-și sfârșească zilele în splendidul Castel Peleş din preajma Sinaiei, tot de el creată.

S'au împlinit întocmai profeticele cuvinte ale Domnitorului, rostite în 10 August 1875, căci Castelul a ajuns într'adevăr « leagănul dinastiei române ». Iar pe cei nedumeriți asupra așezării unei asemenea ctitorii tocmai la granițele țării, El îi liniștea întrebându-i dacă sunt siguri că situația va rămânea veșnic aceeași. Nu i-a mai fost rezervată de soartă și ultima mulțumire, să vadă cum azi falnicul Său Castel Peleş se înalță în chiar inima României întregite, așa cum el tainic întrevăzuse în visurile Sale de mărire ale Regatului Său.

Dar, ca în toate, pe cât de splendid încoronate au fost străduințele întemeierii Castelului, pe atât de modeste au fost începuturile șederii la Sinaia în vederea acestei întreprinderi.

Traiful în chiliile Sf. Mânăstiri din Sinaia era foarte redus: odăile nici nu comunicau între ele, și prin tinda cea deschisă se trecea din una într'alta. Zidurile spoite cu var alb, cu coridoare întunecoase, mobilele de brad contrastau grozav cu Palatul din București sau din Cotroceni. Viața desfășurată în chiliile mânăstirești era însă mult mai veselă, mai ales în primii ani, când fericirii părinți s'au bucurat de a avea pe lângă ei pe iubita Lor fiică Maria.

Excursii în Bucegii încă necunoscuți se făceau zilnic și tânăra Domniță închipuise într'acest scop și un costum special, care s'a popularizat apoi în Europa prin mijlocirea invitațiilor și a diplomaților străini cari o însoțeau. Domnitorul lucra cu Miniștrii săi cari pe rând veneau din Capitală pentru

rezolvarea afacerilor de Stat. Iar seara se petrecea într'o plăcută intimitate, impusă și de încăperile reduse de care se dispunea. Într'o scrisoare adresată tatălui Său, Domnitorul exprimă mulțumirea Sa asupra acestor întruniri și petreceri de seară care îi permiteau să cunoască mai de aproape pe reprezentanții de seamă ai societății românești, de care, în mediul oficial al Capitalei, era așa de izolat.

Principele arăta că înșiși unii dintre miniștrii săi, luând parte la petreceri au dansat, ceea ce nu i se întâmplase încă la București. Din aceste întruniri de seară au rămas, ca o amintire a acestor vremuri petrecute în chiliile mânăstirești, într'una din sălile Muzeului de azi, portretele desenate de Domnița cu creionul pe chiar zidul văruiat. Sunt portretele oaspeților pe cari Principesa, seara la lumina lumânărilor, le fixa pe perete. După cum singură povestește, Domnița, deoarece nu luase nicio lecție de desen, se căsnea la început să copieze umbra figurilor pe zid. Văzând însă deformarea ce se obținea astfel, S'a încumetat a le desena cu mâna liberă. Primele portrete astfel obținute sunt numai de profil; în curând însă Domnița reuși a desena și figuri din față, dându-le întotdeauna o uimitoare asemănare. Cu plăcere regăsim astăzi portretele celor mai însemnați bărbați, fixate fără nicio ordine, din fuga creionului, dar cu multă vervă, pe peretele alb. În porțiunea de zid, aci reprodușă, vedem sub Nr. 1 pe Măria Sa Domnitorul Carol I, iar sub Nr. 47 pe însăși Domnița Elisaveta; sub Nr. 18 pe adânc cugetătorul filosof și critic Titu Maiorescu, alături de generalul Haralamb (11) și Greceanu (27); pe Th. G. Rosetti (52), Dr. General Teodory (43), Davila (37); doamnele Zoe Bengescu (13 și 25), general Poenaru (24) și Băicoianu (26); Teodor Văcărescu (17), colonel Filiti (19), Nicu Moscu (20), etc.

Mijlocul e ocupat de următoarea scenă: Dr. Sache Ștefănescu, cu o foarfecă, vrea să scoată ochii prefectului județului de pe vremuri, Lahovary, pentru că nu vedea starea deplorabilă în care se aflau drumurile departamentului său. Generalul Davila (37) ajută, susținând capul vinovatului, pe când din dreapta intervine mâna generalului Florescu, care împiedică executarea oribiului plan.

Cele două ziduri, cuprinzând peste 80 de portrete, sunt azi ferite sub sticlă de orice deteriorare, păstrându-se astfel viitorimii aceste plăcute amintiri ale unui trecut, care, deși nu prea depărtat,

începe să treacă în domeniul istoriei pentru generațiile de azi.

În curând atmosfera de voioșie din chiliile mânăstirii fu întreruptă prin nemiloasa lovitură a soartei care, în Joia Mare a anului 1874, a atins perechea domnitoare prin răpirea iubitei Lor copile. Cât de groaznică a fost a Lor desamăgire de părinți și în ce fel Ei au căutat și în această împrejurare să manifeste iubirea ce Îi lega de noua Lor patrie, ne dovedește următoarea scrisoare ce Domnitorul adresa în Duminica Paștilor (31 Martie 1874), lui Lascar Catargiu, președintele Consiliului:

«Atotputernicul a mutat din această lume de suferințe pe singurul și duios iubitul nostru copil.

Dacă ar mai fi nevoie a Ne încredința de dragostea țării către Noi, nimic alt nu Ne-o putea dovedi mai mult ca aceste dureroase zile, în care sentimentele de compătimire sincere ale tuturor, Ne-au fost ca o mângâiere în adâncă Noastră jale.

În asemenea împrejurări, simt un îndemn puternic a spune țării Mele că, asemenea precum dânsa M-a sprijinit cu iubirea ei în momentele cele mai grele ale vieții Mele, asemenea și Eu Mă voiu sili a-i întoarce cu prisos binele ce Mi l-a făcut.

Amintirea cea mai dulce, pe care repausata Noastră fiică Ne-a lăsat ca un scump odor, este nemărginitul Ei amor către patria în care s'a născut, amor care era atât de viu, încât chiar la frageda-I vârstă, în cea dintâiu depărtare în străinătate, Ea se simți cuprinsă de dorul țării.

Legea copilei Noastre, limba ce Ea vorbea, a dobândit o nouă sfințenie pentru Noi, căci fiecare cuvânt românesc Ne va fi de aci înainte un răsunet al celui glas, pe care nu-l vom mai auzi pe pământ.

S'a rupt în adevăr în cercul strâns al Familiei Noastre cea mai duioasă legătură, însă o legătură mai tare Ne unește acum cu Familia Noastră cea mare: Poporul român, care, împreună cu Noi, plânge copilul Nostru și al său.

E o sacră datorie pentru Domna și pentru Mine de a arăta fiecăruia și tuturor din adâncul mahnitei Noastre inimi părintești, recunoștința cea mai fierbinte, rugându-l a înălța împreună cu Noi rugă către Atotputernicul, ca să Ne dea tăria și răbdarea de care avem nevoie în încercarea la care El ne-a supus.

Pentru a înlătura gândul pierderii suferite, perechea Domnitoare se ocupă tot mai intens de clădirea Castelului. Planurile profesorului Doderer, prea masive pentru desișul de brazi, la poalele mândrilor Bucegi, unde avea să se înalțe, este înlăturat, păstrându-se numai lucrările temeliilor începute.

Arhitectul propriu zis, de aci încolo, este însuși Carol I, care ținând seamă de propunerile romantice ale Carmen Sylvei și amintindu-și de stră-

moșescul Castel Sigmaringen dela obârșia Dunării la ale cărei guri Il aruncase acum soarta, preschimbă continuu dispozițiile clădirii, dându-i un aspect altfel variat și plăcut decât în planurile arhitectului Doderer, autorul Băilor Herculane, și ale urmașului său Schulz din Lemberg.

După războiul Independenței, clădirea întreruptă este reluată cu grabă de «Marele Căpitan», acum încununat cu coroana regală de oțel, și de «Mama Răniților», care de aci înainte se consacră exclusiv artei și literaturii patriei Sale.

«Poveștile Peșului» ale Carmen Sylvei, traduse în românește de însuși Dimitrie Sturdza, sunt urmate de «Robia Peșului», în care sunt expuse și peripețiile clădirii, toate învinse de perseverența perechii regale, care reușește să se statornicească, în fine, în atât de mult doritul Lor Castel.

Între primii oaspeți ai Regelui în nou inauguratul Castel, în afară de membrii familiei, a fost și profesorul Anton Springer, la care, în 1862, tânărul Principe urmasе cursurile de estetică și istoria artei la Universitatea din Bonn. Din memoriile Regelui mai aflăm că sub priceputa direcție a acestui savant, în domeniul istoriei artei, Principele Carol «a vizitat numeroase monumente renane punând astfel baza întinselor Sale cunoștințe artistice». Asemenea călătorii, cu scop de a cunoaște tezaurele de artă ale diferitelor popoare, a făcut Principele și mai târziu, vizitând Franța, Spania, Portugalia, Italia, trecând chiar în țările africane. Interesul ce Domnitorul și apoi chiar Regele a păstrat pentru toate manifestările din domeniul artei clasice, nu au lăncezit nici chiar atunci, când preocupările serioase ce-I impuneau sarcina grea de Șef al Statului Il absorbeau cu totul. Intotdeauna arta și politica și-au disputat întâietatea în inima Regelui. Și până în ultimele timpuri publicațiile artistice au fost cu interes urmărite de Suveran, a cărui Bibliotecă cuprindea toate operele de seamă în această specialitate. Arhitectura în deosebi L-a interesat. Astfel se explică și continuele prefaceri și înfrumusețări ce s'au executat la Castelul Peș, despre care se poate afirma că este, chiar în amănunt, opera personală a Regelui. Cele mai mici prefaceri au fost prescrise de Suveran, care a înlesnit chiar sarcina arhitectului prin documentele precise ce-i punea la dispoziție din bogata Sa colecție de cărți și fotografii.

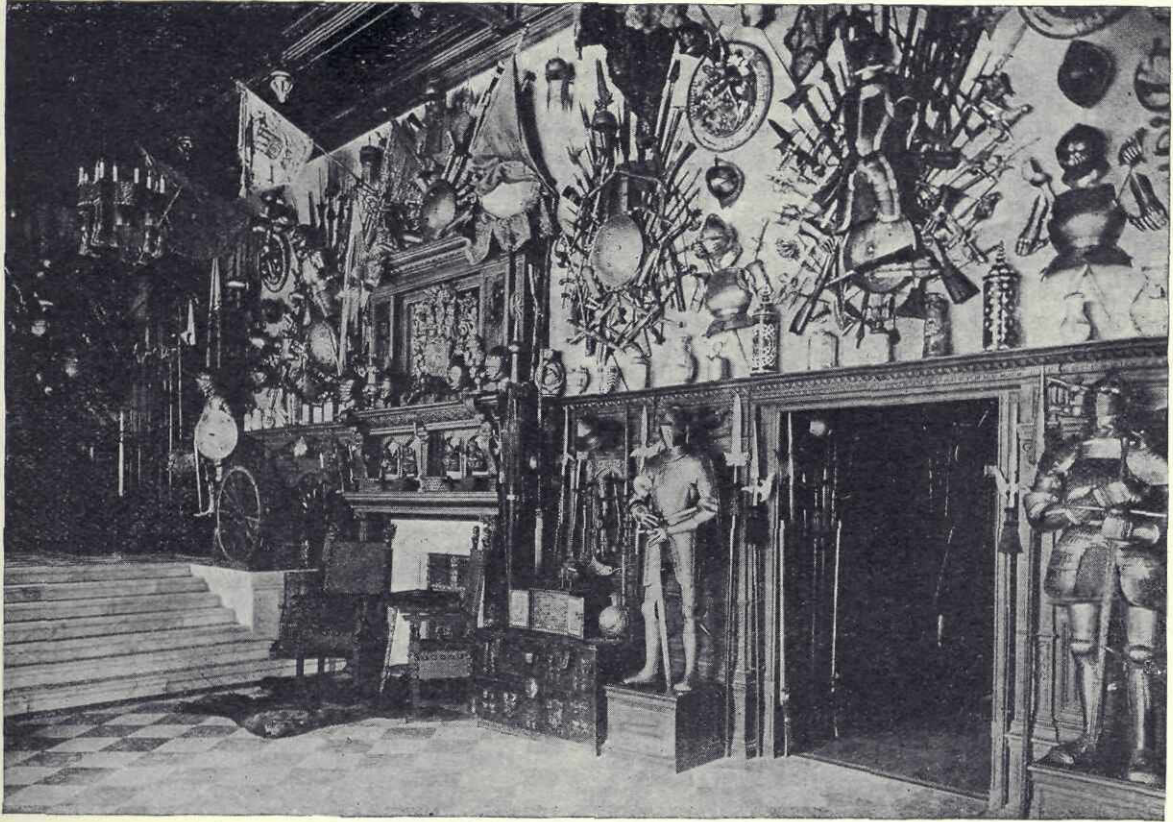
Aceeaș mână liberă nu a avut-o, din nefericire, Domnitorul Carol la clădirea Palatului din București. Vrând să arate cât știe să prețuiască tradiția, noul Principe a respectat vechea și neîncăpătoarea casă boierească ce servise de conac Domnitorului Cuza, acomodând-o numai nouilor sale nevoi. Singura încăpere din nou amenajată a fost sala Bibliotecii, în severul cadru al căreia El primea audiențele și în jurul mesei căreia s'au ținut Consiiliile de Miniștri sub înțeleapta Sa conducere.

Sala e în stilul Renașterii germane, lucrările în lemn fiind executate în atelierele Palatului, pe care dela început noul Domnitor le instalase sub conducerea sculptorului Martin Stöhr, unul din puținii însoțitori cari din Sigmaringen îl urmașeră în București. Potrivit vechii tradiții în familia Hohenzollernilor, și tânărul Principe Carol învățase un meșteșug, alegându-și sculptura în lemn, pe care ne mai având răgaz să o exercite în noua Sa patrie, o lăsase pe seama lui Stöhr, care a exe-

cutat mai toate mobilele bogat sculptate ce ornează vechea aripă a Palatului din București și unele lucrări dela Peleș.

La fel ca în București a procedat Regele și la Sinaia în prefacerea Castelului, înlocuind lemnăria ușoară prin stejar și consolidând lucrările inițiale executate în pripă. Predilecția Regelui Carol I pentru arhitectură și plăcerea cu care el explica oaspeților săi adausurile și modificările la clădirea Castelului, au inspirat pe academicianul de azi Henri Bordeaux, care înainte de războiu vizitase Peleșul, să proclame pe Regele României ca « roi bâtisseur », conside-

Sala de Arme

cutat mai toate mobilele bogat sculptate ce ornează vechea aripă a Palatului din București și unele lucrări dela Peleș.

La alcătuirea aripei noi a palatului din Capitală, cuprinzând sala tronului și saloanele de recepții, Regele contrariat de amestecul serviciilor oficiale le-a lăsat mână liberă, și astfel a rezultat acea clădire informă, mistuită de incendiu anii trecuți și în locul căreia se săvârșește acum, în a treia generație a regilor țării, impunătorul Palat de piatră.

Regele Carol I începuse să înlocuiască ornamentele în ghips ale primei săli de recepție prin sculpturi în marmoră, așa cum se cuvenea unui Palat Regal. Lucrarea de treptată prefacere a fost în parte numai terminată, întreruptă prin războiul și apoi distrusă de incendiu.

rându-l făuritor nu numai al Regatului, dar și al propriului Său cămin.

Aceleaș pasiuni pentru monumente se datorește și restaurarea principalelor biserici din țară, care numai din inițiativa și apoi chiar numai cu ajutorul bănesc al Regelui și-au recăpătat splendoarea lor de odinioară. Căci fără pasionata și energica intervenție regală nu s'ar fi restaurat Trei Ierarhi din Iași, Episcopia din Curtea de Argeș și celelalte biserici de către Lecomte du Noüy, elevul lui Villet-le-Duc, căruia Carol I se adresase direct în această chestiune. La Castelul Peleș era gazdă veșnică arhitectul Lecomte, de sfaturile căruia se folosea atât Regele cât și Regina, mai ales la ilustrarea publicațiilor Sale.

Constantul colaborator al Regelui însă, în mărirea și prefacerea Castelului și a clădirii numeroa-

selor anexe, a fost arhitectul Curtii, Karl Liman, care ajunsese să înțeleagă și să execute întocmai intențiile regale. Carol I vizita aproape zilnic biroul arhitectului și urmărea lucrările de lem-nărie din atelierele dependente de Palat. Mare-i era bucuria când constata că, pe nesimțite, lucră-torii străini se înlocuiau prin meseriași români, cari, intrați ca simpli ucenici, învățau așa de bine meșteșugul, încât puteau înlocui cu folos chiar pe maeștrii lor străini.

Regele considera preocupările Sale în arhitectură ca o plăcută și chiar necesară diversitate dela tre-burile Statului, atât de absorbante. Era așa de pasionat de problemele de adăugiri sau preschim-bări ale Castelului, încât, tainic, Regina cu arhi-tectul se străduiau să născocescă motive noi care să preocupe procurând plăcere Suveranului.

Pe cât de ușor se puneau problemele transfor-mărilor, pe atât de greu erau de executat, deoarece lucrările neputându-se face vara din cauza locuirii Castelului, se împlineau în condiții din cele mai defavorabile iarna, când părțile supuse reparații-lor trebuiau adăpostite sub acoperământ de scânduri. Dar nicio dificultate nu putea opri pa-siunea Suveranului. Marile transformări începură între 1890—93 când, în locul pergolei, ce reunea aripa nordică cu trupul Castelului, se construiește splendida sală maură, cu fântâna sa în stil arab. Apoi urmează între 1902—1906 crearea noiei săli de muzică cu a sa galerie de marmoră, prin care se mărește considerabil planul Castelului spre răsărit; în parter se înființează sala de arme și se transformă coridorul din parter și etaj; se mărește atelierul dinspre Nord al Reginei, înmulțindu-se totodată camerele din mansardă. Toate aceste modificări interioare implică schimbarea fațadelor. Principala transformare a aspectului general al Castelului se obține prin schimbarea radicală a turnului, ce se înalță cu mult față de cel vechiu. Astfel mărit Castelul are nevoie de o bază mai largă, ce se obține prin crearea unor serii de terase ce se câștigă asupra pădurii, mai ales înspre Nord și Răsărit. În răstimpul dela 1907—10 se insta-lează încăperile pentru oaspeți, zise apartamentul imperial, și mobilate într'un foarte bogat stil baroc al Mariei Theresia. Alături se montează o sufragerie intimă. Lucrări monumentale se întreprind în sala coloanelor și mai ales în alăturatul salon florentin, în care abundă lucrări însemnate de marmoră. O mare schimbare se produce în interi-oriul Castelului suprimându-se principala curte interioară, ce se înlocui printr'un hall acoperit cu un plafon mobil de sticlă. Mândru de inovația Sa, Suveranul atrăgea atenția invitaților, ce se retră-geau aci după masă, și apăsând pe un buton elec-tric El punea în mișcare colosalul plafon, a cărui perfectă manevrare este într'adevăr uimitoare. Bo-gatele sculpturi în lemn, ce împreună cu reliefurile în alabastru ornează această măreață încăpere,

înalță de două caturi, sunt imitate după sala de ceremonii a primăriei din Brema.

În cea din urmă campanie de lucru, dela 1911—14, s'a mai adăugat, cum spune arhitectul Ernest, singurul dintre foștii colaboratori ai lui Liman, sala de consiliu dinspre Sud-Est, care a și servit ultimelor convocări ale Consiliilor de miniștri în preajma războiului. Tot în acest răs-timp s'au amenajat bogatele terase din fața Caste-lului, care în intenția Regelui Carol I ar fi trebuit continuate încă, reducându-se mult pajiștea verde.

Tot sub inspirația Regelui s'a clădit și « Peli-șorul », destinat Principilor moștenitori, în care au și locuit apoi Regele Ferdinand cu Regina Maria și cu copiii princieri. Principele Carol a ocupat vechea casă de vânătoare, prima dintre clădirile Regelui Carol I, construită în un stil elvețian, care este astăzi înlocuită prin splendida reședință, abia terminată, a M. S. Regelui Carol II.

Odată cu trecerea la veșnicie a Regelui Carol, Castelul a încremenit în formele treptat prefăcute de autorul său.

Stilul Renașterii germane în care a fost conceput Castelul, a suferit multe modificări; toate însă au fost inspirate de documente sigure, indicate de însuși Suveranul din diferitele opere arhitecturale de care era înconjurat, așa încât, cu tot aspectul ei variat, clădirea nu prezintă nicio abatere sau contra-zicere stilistică. Castelul poartă pecetea gustului personal al Regelui Carol I, în cadrul larg al sti-lului inițial.

În încântătorul și vastul Castel Peleş, Regina Carmen Sylva a găsit mediul propice pentru des-fășurarea aspirațiilor Sale de artă și a manifestă-riilor Sale muzicale în deosebi.

Lipsită, după dureroasa pierdere a unicei Sale copile, de altă fericire decât a împlinirii datoriei, eră firesc ca munca să fie singura mângâiere a Reginei. Viața întreagă și-a petrecut-o lucrând, voină să lase poporului pilda unei hărnicii cin-stite. În roiul albinelor strânse în juru-I la Mă-năstire și apoi în Castelul Peleş, Ea a fost cu drept cuvânt Regină între toate, mai ales prin activitatea Ei neobosită. Dela început a luat sub înalta Sa protecție toate operele de caritate și societățile de în-curajarea lucrului, mai cu seamă la copii și femei.

Intr'o circulară autografiată din 15 Ianuarie 1870, Doamna ne asigură că « dela sosirea în noua patrie a crezut ca o datorie de a face din școală și din sta-bilimentele de binefacere un obiect de solitudine particulară ». Iar cu prilejul uneia din nenumăratele vizități a școlilor din țară, Doamna Elisaveta asi-gură că « fiind peste tot primită de copile ca o mumă, ține a fi muma lor ».

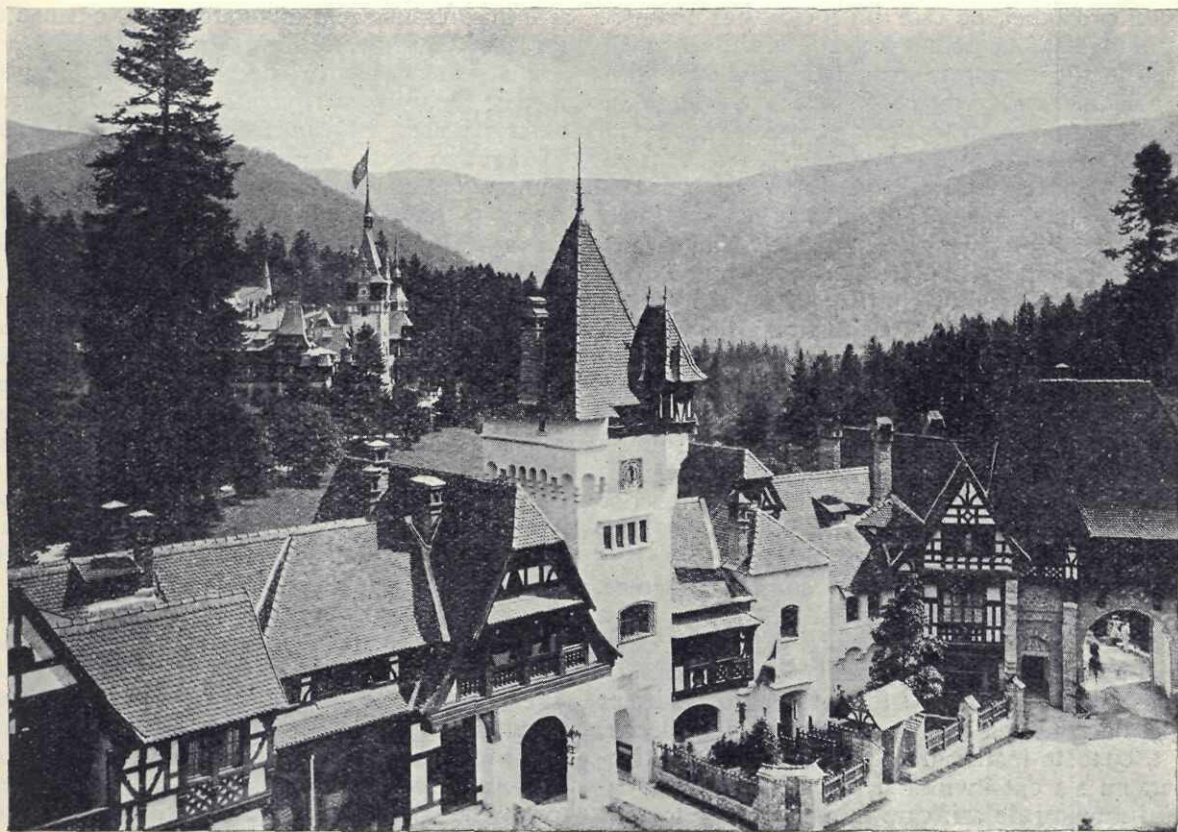
Alături de problema educației claselor orășenești, Regina se gândește însă cu aceeaș părintească grijă și la stratul mult mai numeros al femeilor dela țară, care lăncezeau fără nicio sorginte de câștig. Vechea

industrie casnică începuse să sufere prin concurența târgurilor cu produse străine. Prevăzând însemnătatea lucrului casnic, încă dela 1881, Regina Elisaveta lansează un călduros apel, care nu numai prin înălțătatea sa frumusețe dar și din punct de vedere al aplicărilor practice, poate servi azi încă de model.

Rezultatele îmbucurătoare, ce asemenea îndemnuri au dat, se învederează prin numeroasele societăți existente pentru propășirea industriei casnice, ajunsă a fi azi o reală sorginte de venituri pentru țărance. Exemplul personal al Reginei a

mult, prin Augustul Său exemplu, la înviorarea și executarea lucrului manual. Fiica Rinului deveni în curând, nu numai cu gândul, dar și cu fapta, cea mai îndemânatecă gospodină dela Dunăre. Castelul Peleş, cu ale sale șezători, devenise cel mai harnic atelier de lucrări românești.

Cât de mândră se simțea Ea, când se putea identifica tot mai mult cu femeia română, al cărei port nu-l părăsea la Sinaia, reiese și din splendida introducere la « Visul poetului », citită în ședința dela 25 Martie 1890 a Academiei Române. La invitarea

Curtea interioară a Corpului de Gardă cu Castelul Peleş în fund

fost și în această direcție hotărîtor. Incercările anterioare, atât cele dela Golești cât și ale întemeietoarelor « Furniceii » și altele, ar fi rămas izolate dacă tânăra Doamnă, dela început, nu ar fi îmbrățișat cu atîta căldură și adevărată pricepere aceeaș cauză. Adoptînd cu entuziasm frumosul port al țarancelor și impunîndu-l chiar în anumite împrejurări la București, dar în permanență la Sinaia, Regina Elisaveta a adus cele mai mari servicii artei noastre populare, reabilitînd-o în ochii mulțimii nepricepătoare.

Apreciînd nesecatul tezaur ce se ascundea sub diferite forme în manifestările artistice ale țarancei, prima noastră Regină își însuși rînd pe rînd toate meșteșugurile mîinii femeiești, îndemnînd tot mai

ce I se făcuse de a rosti acea cuvîntare, Regina grăi astfel:

« Am răspuns cu Sfînta Scriptură: « Femeia să tacă în biserică ». Nici astăzi nu Mi-am schimbat părerea și voi zice întotdeauna că activitatea femeii nu trebuie să iasă din interiorul sfînt al casei. Glasul femeii nicăieri nu sună mai frumos ca la vatra ei, în mijlocul copiilor ei.

Mie însă Dumnezeu Mi-a întins vatra și Mi-a mărit-o. Oare dulcea Mea țară, cu cetele ei mîndre de copii, cu toți Români dintr'însa, nu e pentru Mine o vatră mare și scumpă? Dacă M-am hotărît deci a vorbi, o fac fiindcă sunt la vatra Mea, în mijlocul copiilor Mei. Ce am să vă citesc astăzi nu e decît o poveste — o poveste cu balauri și cu

voinici viteji. Dacă vorbind nu țin fusul în mână, Mă voiu încerca totuș a toarce un fir lung și subțire din care ascultătorul bine gânditor va putea țese o pânză trainică și frumoasă».

Numeroase au fost pânzele ideale ce Inalta Doamnă a țesut în îmbeșugata-I viață, lumea legendelor române atrăgând-O în deosebi.

Din îndemnul oaspetelui din Castelul Peleş, a bardului Vasile Alecsandri, Carmen Sylva a început a se manifesta ca scriitoare prin traduceri ale poeziilor române, care mult au fermecat-O. Singură mărturisește că versurile românești I-au desvăluit secretul prozodiei, pe care nu o cunoștea înainte. Devenind stăpână pe meșteșugul versului, nu-și mai putu stăpâni bogata imaginație, căreia datorim acel splendid tezaur de poezii ce s'a răspândit în lumea întreagă. Spontaneitatea cu care se succedau frumoasele imagini și ușurința cu care găsea forma convenită gândurilor Sale, au facilitat acea surprinzătoare producție poetică, mai ales pentru o Regină a cărei vreme era așa de disputată de atâtea alte preocupări și îndatoriri. Măgulirea de autoare nu arareori însă I-a ușurat existența, împăcând-O cu banalitatea unor cerințe așa de străine de firea Ei de artist. Nu e de mirare dacă, din cauza acestui perpetuu contrast, deși poezia a predominat traiul de toate zilele al Reginei, uneori totuș proza vieții să se fi strecurat în operele Ei poetice. Inspirația I-a fost vremelnic întunecată de împrejurări străine artei; Ea până la sfârșit însă nu a încetat de a se avânta în domeniul poeziei.

Pentru un suflet de artist, ca al Reginei, se înțelege ca frumosul să fi constituit singura-I plăcere. În cele mai deosebite domenii ale artei, Ea a căutat această supremă satisfacție. A găsit-o pe deplin în muzică, de care a fost mai ales pasionată. Era așa de fascinată de superioritatea acestei arte și așa de convinsă de binefăcătoria ei înrâurire, încât, cu toate marile greutateți ce a avut de întâmpinat, nu s'a dat învinsă și a reușit să creeze curentul muzical de azi, care numai Ei se datorește. Deși la venirea Ei în țară muzica clasică nu era apreciată decât de câțiva amatori izolați, mulțumită educației stăruitoare ce s'a dat publicului prin audițiile repetate aproape zilnic, ani de-a-rândul, atât în Palatul din București, dar mai ales la Castelul Peleş, Regina a reușit să ne ridice și în această privință la nivelul popoarelor cu o veche tradiție muzicală. A popularizat muzica clasică la noi și, prin artiștii desvoltați sub a Ei înaltă protecție, a reușit să ducă peste hotare renumele « Poemei Române ».

Una din marile atracții ale Castelului Peleş erau concertele aproape zilnic organizate în noua sală de muzică; Regina la pian, alături de Enescu și deseori de violoncelistul Dinicu, se executau bucăți clasice sau din ale compozitorilor români. La aceste concerte asistau, în afară de obișnuiții Curtii, și oaspeții trecători prin Sinaia, a căror educație muzi-

cală a fost astfel serios îndrumată spre cea mai aleasă muzică clasică. Mai toți compozitorii sau executanții români au trecut prin sala de muzică a Castelului Peleş, de unde ieșeau înviorați prin cuvintele de îmbărbătare și de aprobare ale Reginei. Iar simțările muzicale europene, care se măguleau de a fi oaspeții Carmen Sylvei, serveau de cea mai bună școală tinerelor generații de artiști români.

În diferite ramuri artistice influența binefăcătoare a Reginei Elisaveta a fost mult mai eficace decât a operelor concrete ale Ei. Pe cât de nestatornic era focarul productivității, pe atât de eficace și întinse erau razele înviorătoare, ce emanau dela regeasca Făuritoare.

Nu prin opere mari de artă, cioplite în piatră, turnate în bronz sau pictate pe pânză, va trece la nemurire artista Carmen Sylva; pe urma Ei însă va rămânea, multă vreme încă, vie, însuflețirea ce prin cuvânt și prin faptă a știut să dea diferitelor activități din domeniul artelor. Ea s'a bucurat de facultatea, nu numai de a se împărtăși singură de acțiunea binefăcătoare a unei opere de artă, ci de a comunica și altora entuziasmul ce-l resimțea în fața frumuseților naturii și a lucrărilor omenești. Nu după monumentalitatea operelor, care nu e singură hotărâtoare, ci după intensitatea simțământului Ei artistic, trebuie judecată latura estetică a Reginei. Numai cine a avut fericirea să fi participat la așa zisele « ceaiuri » dela Peleş, care erau mai mult un cenaclu sau un fel de șezătoare literară, numai acela poate să-și dea seama de enorma înrâurire civilizatoare ce a avut Carmen Sylva asupra generațiilor succesive pe care le-a fermecat prin cunoștințele Sale variate și prin darul natural de a provoca la fiecare scoaterea în evidență a însușirilor alese ale oaspeților Ei. Cu o blândețe firească și mult îngăduitoare Ea asculta păsurile tuturor, împărtășind sfaturi și dând avânt chiar celor mai sfioși. Cea mai umilă părea însăși Regina în somptuoasele saloane ale Peleşului, de unde cei ce avuseseră fericirea să asculte pe zâna vrăjitoare ieșeau cu îmbolduri mari de creație.

Inconjurată de capodopere ale marilor maeștri din galeria regală, câtor vizitatori Ea nu le-a destăinuit farmecul nebănuit al acestor nestimate tezaure, împărtășindu-le astfel binefăcătorul balsam ce se desprinde dintr'o adevărată operă de artă!

Pierzându-se odată în contemplarea tabloului preferat al lui Rembrandt, ce se află încă azi în camera de muzică din Castel, Regina Elisaveta spunea că atunci numai a pătruns taina infinitului. Biblioteca și saloanele Ei din Castel au fost cea mai înaltă școală pentru desvoltarea gustului într'o țară ca a noastră, unde galerii de tablouri lipseau. Manifestările Ei artistice sunt cu atât mai surprinzătoare, deoarece nu s'a bucurat de o educație specială într'acest scop. Interesante în această privință sunt destăinuirile ce Regina face în « Pănat-

winkel». Se vede că partea teoretică singură a predominat în prea îngrijita educație ce I se dase:

« In programul greu al studiilor ce cu Horațiu și cu Ovidiu era destul de încărcat, ora cu d-l Preuner mă interesa peste măsură. Era istoria artelor, pe care o începui între 12 și 13 ani și care a devenit o adevărată desfătare pentru mine. Entuziasmul tânărului bărbat pentru frumos, pentru toate minunile lumii antice, pe care Mi le arăta în desene și reproduceri de tot felul, Mă cuprinsese și pe Mine, și lui îi datoresc că primele vizități în muzee, pe care le-am făcut în viața

Sohn, fu într'atât dascălul meu, că stam ceasuri întregi la spatele lui când picta, observând ce făcea, fără a mă obosi niciodată. Eu însă am ajuns numai o ilustratoare de Missale».

Prin «enluminurile» Sale, pe care zilnic le executa în atelierul din Castel, Regina a reînviat un gen de ilustrație de mult dat uitării. Lucrările Ei vor câștiga de sigur cu vremea, în istoria artei, aceeași importanță care au avut-o pentru noi «Le livre d'heures» a Annei de Bretania, un Breviarium Grimani sau alte asemenea podoabe din Bibliotecile și Muzeele din Apus. Genul Carmen

Budoarul Reginei Elisaveta

Mea, fură o revedere cu prieteni de mult cunoscuți și iubiți».

În afară de partea teoretică, îngrijirea educației manuale a tinerei Principesă se făcea de muma Sa chiar:

« In afară de traduceri din Dante și din Cicerone, muma mea îngrijea și de scrierea mea, punându-mă să scriu cu caractere gotice, după caietele vechi din tinerețea ei. Ea nu putea bănui că voi scrie și ilustra atâtea cărți și că am să scriu în aceste caractere gotice tot așa de mult ca și în scrisul obișnuit».

În schimb însă Regina se plânge că:

« Din nefericire n'am învățat niciodată să pictez. Dar credinciosul nostru prieten, profesorul Karl

Sylvei are originalitatea și o dezvoltare cu totul aparte.

A început prin a scrie cu caractere gotice ornamentale și inițiale din propria Ei imaginație. Prin adausul și introducerea arabescurilor, paginile Ei se apropiau tot mai mult de missalele medievale.

Nenumărate sunt lucrările în acest fel, atât în limba română, cât și în cea germană și franceză. Interesul lor particular reiese din faptul că atunci când Regina în alegerea ornamentelor Sale, se îndepărtează dela motivele florale ce-I inspirau pajiștile din jurul Peleşului, Ea recurge întotdeauna la motive românești luate în special din tezaurul inepuizabil al broderiei țărănești. În alcătuirea

acestor motive, imaginația Ei nu cunoștea piedeci și este din cele mai reușite.

Cea mai însemnată dintre lucrările Ei în acest gen este Evanghelia, lucrată în memoria fiicei Sale și depusă astăzi în Catedrala Curții de Argeș. Pe prima pagină a acestui ceaslov, lucrat aproape în întregime la Sinaia, Regina a scris următoarele:

«Lucrat-am această carte cu cele douăsprezece Evanghelii ale Patimilor Domnului și Mântuitorului Nostru Isus Cristos pentru Sfânta și Dumnezeiasca Biserică a Episcopiei și Curții de Argeș întru amintirea prea iubitei și singurei mele copile Maria, care în Joia Patimilor a trecut la viața cea veșnică și la al cărei căpătâiu am auzit citindu-se mângâietoarele cuvinte ale Domnului».

«Castelul Peșului». In 27 August (18 Septembrie, 1886.

Un giuvaer în genul de «Missale» este și mica carte de rugăciuni pe care Regina a dedicat-o Regelui Carol I; precum și Biblia în nemțește, începută, dar neterminată, destinată mumei Sale și aflată în tezaurul dela Castel.

În colaborare cu arhitectul Lecomte du Nouÿ, oaspele Castelului, Regina a ilustrat cu figuri și cu frumoasa Sa scriere ornamentală istorioara pentru copii «Domnul Pulcinel», apărută simultan în patru limbi. O altă raritate pentru bibliofili a devenit albumul redând poezia «Sfinxul», compusă, scrisă și ilustrată de Carmen Sylva cu muzica de August Bungert, venit într-o vară la Castelul Peleş.

Pentru cinstirea monumentelor istorice din țară, Regina a mai închipuit și lucrări în broderie sau frivolitate, datorite măiestrelor Sale mâini și cu care își ocupa lungile zile singuratece la Sinaia.

Prin ingeniozitatea motivelor noi, introduse în învechita tehnică a frivolității, Regina a reînviat acest lucru manual, cunoscut astăzi și în străinătate sub denumirea românească de «lucrare în ochi». Neobosită a fost Ea în practicarea acestui lucru, care nu o părăsea nici chiar la audiențe sau la audițiile muzicale dela Castel, și nu l-a căzut din mână decât odată cu obștescul Ei sfârșit. În lumea de odihnă Regina a trecut numărând punctele ochilor de frivolitate. Lucrând în gând a părăsit pământul Regina, pentru care Munca sub toate aspectele a fost singurul simbol al vieții.

Din numeroasele Ei lucrări în acest fel, amintim aci perdeaua dela ușa împărătească a bisericii dela Mănăstirea Sinaiei, precum și acoperământul executat pentru botezul din Castelul Peleş al nepotului Ei Carol. În mijlocul acoperământului sunt scoase în relief literele alcătuint versul: Nani, Nani, bobocel; iar în colțuri sunt serafimi protectori și inscripții cu numele virtuților și calităților ce se hărăzesc regescului prunc. O altă ingenioasă invenție a Reginei constă în acoperămintele potirelor, lucrate în frivolitate, uneori cu fir de aur, și îm-

podobite cu mărgăritare, smaragde, peruzele sau alte pietre scumpe.

O admirabilă lucrare în acest gen este aceea oferită Regelui la împlinirea de 70 de ani și expusă în tezaurul Castelului Peleş. Ea constă dintr'un acoperământ cu mărgăritare, lucrat de Regină pentru potirul de cleștar pe care sunt gravate următoarele Ei versuri:

POTIRUL VIEȚII

*Potirul, potirul era de cleștar,
Și tu l-ai sorbit, suflet mare,
Schimbând picăturile-i pline de-amar
În rouă de mărgăritare.*

*În vâlul acesta țesutu-le-am eu
Pe toate cu grijă, de teamă
Să nu pierd vreunul, căci chiar Dumnezeu
Din cer mi le dete pe seamă.*

*Ard picurii vieții atâta de clari,
Ca pietrele rari scânteiază,
Dar picurii, cât au fost ei de amari,
N'o spune voioasa lor rază.*

Acest potir de cleștar care simbolizează partea de suferințe nemărturisite ale Suveranului, alcătuește centrul micului muzeu de amintiri personale din Castelul Peleş.

În grija Sa neadormită de a înfrumuseța iubita Sa reședință de vară, Regele dete cea mai mare atenție mobilării interioare. Lucrările ce nu se puteau executa în atelierele Sale erau comandate la cele mai repute case din Germania și din Viena.

În mobilarea numeroaselor încăperi ale Castelului Peleş, Regele, deși călăuzit de aceleași principii clasice ca și la clădire, și-a permis totuși unele libertăți în contopirea stilurilor. Apartamentele mai noi, ca și cele zise imperiale și sala maură, prezintă o unitate mai sever respectată, ca și apartamentele oaspeților mobilate în stilul Biedermeier.

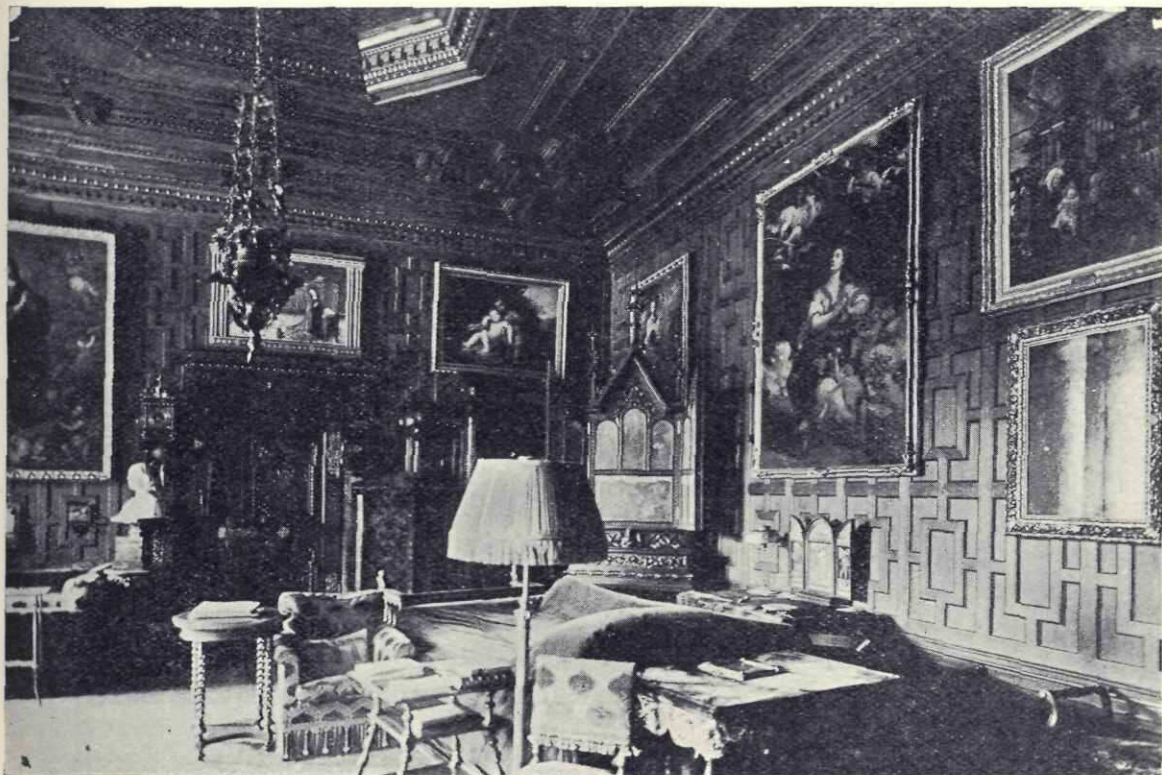
Valoarea interioarelor este însă considerabil sporită prin pânzele artiștilor celebri ce alcătuiesc galeria regală, pe care Regele Carol I a instituit-o după modelul Castelului ancestral din Sigmaringen.

Din memoriile Regelui reiese interesul cu care a cumpărat această colecție dela Consulul german Bamberg, care în posturile sale în Paris, Veneția, Messina și altele, avusese ocazia să-și alcătuiască o importantă colecție de tablouri. După mai multe vizite la București și propuneri de vânzare, Dominitorul se hotărăște, în Martie 1879, să cumpere cele 200 de pânze de maeștrii clasici ce i se ofereau. Interesantă, prin opiniile asupra tablourilor sosite, este scrisoarea din 5 Iulie 1879 prin care Prințul confirmă lui Bamberg sosirea primelor pânze, adăogând: «în special simpatic ne este tabloul

reprezentând « Extasa Sf. Magdalena de Antolinez », pe care Regele a fixat-o în iatacul său din Castel. Căci deși având o colecție de tablouri suficient de mare și mai ales destul de importantă, Regele nu a expus-o ca galerie aparte, ci a distribuit pânzele în apartamentele sale. Despre tabloul lui Ribera, reprezentând pe « Hercule în luptă cu Centaurul », Regele afirmă în « Memorii » că este « splendid », dar nu avem o încăpere în care să poată fi pus în valoare ». Tabloul are într'adevăr $2,45 \times 2,86$ m. și a fost foarte mult admirat, fiind expus în Galeria Luvrului, de unde a fost furat,

discipolii lui ». Critica din Memorii se termină cu următoarea apreciere a « peisagiului italian de Claude Lorrain, care este splendid și cu totul pe placul meu ». Din aceste rânduri, dintr'o scrisoare nu destinată publicității, reiese clar că nu pentru faptul de a se zice posesorul unei galerii, ci pentru satisfacerea năzuințelor sale artistice și-a procurat Regele Carol tablourile ce alcătuiesc azi cea mai valoroasă colecție din țară și una din cele mai reputeate și peste hotare. Picturile sunt împărțite între reședința de iarnă din București și cea de vară din Sinaia. Aci se află, pe lângă cele arătate,

Camera de culcare

apărând apoi într'o colecție engleză de unde s'a cumpărat de Bamberg. Despre Goya, ne spun Memoriile: « poate avea oarecare celebritate, *mais je m'en passerais volontiers* și ar fi mai interesant să posed una din compozițiile sale satirice ». Aceste tablouri, ne mai figurând azi în colecția regală, par a fi fost schimbate cu altele din colecția Bamberg.

Dovada serioaselor cunoștinți și justei aprecieri a Regelui în pictură ne-o dă, între altele, și observarea ce o face, în aceeași scrisoare către Bamberg, asupra operei cumpărate a lui Murillo « despre a cărei originalitate se îndoeste, deoarece Peterburgul și Parisul își dispută originalul; în orice caz este o excelentă copie, poate a unuia dintre

și capodoperele ca pânza lui Rembrandt, reprezentând pe « Haman implorând iertarea Esterei ». Această pânză a căpătat renume mondial după expozițiile la care a fost arătată, iar azi ornează sala cea mare de muzică a Reginei. Tot în Castel se găsesc și operele alese ale lui Van Dyck, Rubens și Hobbema, dintre Flamanzi; un admirabil portret de Tintoretto, cei patru evangheliști de Corregio, Venus și Amor de Palmavecchio, Tizian, Raffael și altele tot atât de prețioase din școala italiană care sunt răspândite în apartamentele proprii ale Suveranului sau în cele zise imperiale.

Din școala spaniolă se află la Peleș un mândru portret al lui Velasquez, iar din cele nouă pânze ale lui Greco, care au contribuit atât de mult la

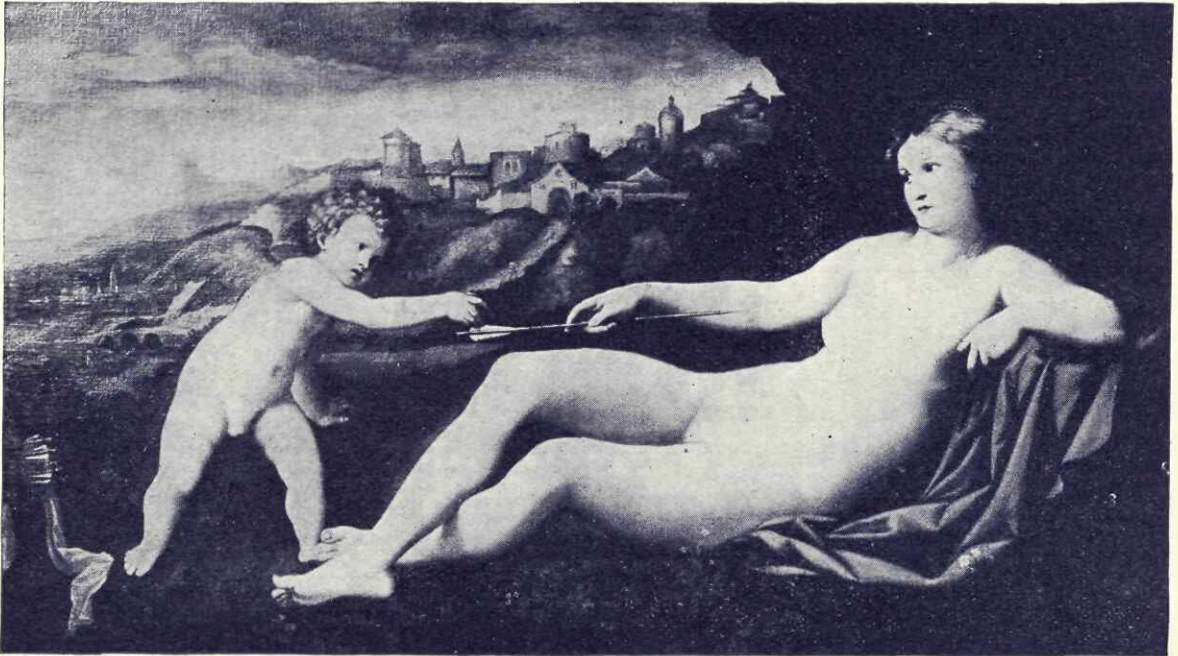
vaza Galeriei regale, cele mai reprezentative sunt la București, Regele rezervându-și în biroul său din Peleş admirabilul portret, presupus a reprezenta pe Diego Covarruvias, prieten al artistului, de o nobleță cum rar o mai atinge chiar Greco în celelalte portrete ale sale.

Frumoase covoare orientale, vase și cristaluri precum și o bogată colecție de arme printre care se află numeroase originale de preț, sporesc valoarea artistică a Castelului Peleş, care se clasează astfel între interesantele muzee seniorale din Europa.

Toate aceste neprețuite comori n'au fost, ca în alte Castele, agonisite de generații și trecute prin

Nu era cetățean mai de seamă care să nu râvnească la deosebita cinste de a fi oaspele Suveranului țării în Castelul fermecat dela poalele mândrilor Carpați. Iar sentimentele de adâncă admirație și recunoștință de care erau pătrunși fericiții cari urcaseră treptele Castelului, se repercutau asupra întregului norod, întretinând și sporind acea binefăcătoare atmosferă de caldă și sinceră iubire de care veșnic a fost și este încă animat poporul român față de Stăpânitorii săi.

Suveranii se considerau ca adevărații părinți ai poporului, de care se simțeau așa de strâns legați și de ale cărui pășuri se îngrijeau de aproape. Audiențele nenumărate acordate în înviorătoarea

Venus și Amorul de Jacopo Palma (1480—1528)

moștenire, ci sunt adunate numai de Regele Carol I, care a ținut să încadreze cât mai demn de El întemeiatul leagăn al Dinastiei române, care și ea tot dela El porcede.

Castelul Peleş n'a fost însă numai leagănul dinastiei, ci totodată și Casa poporului român. Și aceasta tot din inițiativa și voința regeștilor săi stăpâni cari erau fericiți să deschidă cât mai larg porțile căminului lor. În cele câteva luni ale anului ce le petrecea la Sinaia, Suveranul primea mai multe mii de oaspeți la masa Lui, în afară de audiențele zilnice și de nenumărații participanți la șezătorile literare și muzicale ale Carmen Sylvei. Castelul Peleş a fost dintre toate reședințele din Europa, cel mai accesibil poporului. Regele era încântat de puterea de atracție ce o exercita Castelul Lui, care a servit astfel ca cea mai înaltă Școală a educației civile în cel mai larg înțeles al cuvântului.

atmosferă a Castelului serveau Regelui de cea mai sinceră sorginte de informație, din care trăgea atâta folos cumpănita și binefăcătoarea Sa acțiune în folosul obștesc.

Măsurat în cuvântare, dar animat de un vădit binevoitor interes față de cei ce i se înfățișau, Regele știa să le câștige încrederea urmată de cele mai sincere mărturisiri, din care El știa să tragă folosul cuvenit spre binele tuturor.

De statură mijlocie, Regele ținutua prin privirea de vultur ce scăpăra din vioii săi ochi albaștri, pe cei mai dârzi, știind să se impună tuturor și stăpânind situațiile cele mai grele. Modesta sa apariție răspândea o majestate față de care încremenea o lume întreagă.

De o sobrietate nedesmințită în vorbă și în port și de un aspect mai mult rece, Regele Carol ascundea o inimă din cele mai calde și sensibilă la

nevoile omenirii. Humorul său natural agrementa
 chiar convorbirile cele mai severe, răspândindu-se

Sinaia El se simțea mai liber, fără însă a atenua
 întru nimic prestigiul său de Suveran.

Domnița Maria

mai ales în cercul obișnușilor oaspeți ai Castelului,
 unde Regele se lepăda de protocolul așa de sever
 al reședinței din Capitală. În măreția naturii dela

Figura ponderată și veșnic impunătoare a Re-
 gelui ieșea și mai tare în relief față de entuziasmul
 Carmen Sylvei, ale cărei mlădios cadențate mișcări

se armonizau așa de perfect cu spiritul Ei vioiu și cu graiul Ei încântător.

Renumit peste mări și țări a ajuns Castelul din hotarul României pe care țineau să-l viziteze nu numai rudele perechii regale, dar și mai toate capetele încoronate ale Europei. Vecinii mai apropiați de peste Dunăre, Alexandru Battenberg și urmașul său Ferdinand al Bulgariei, apoi cei de dincolo de munți, Impărăteasa Elisabeta și mai târziu însuși Franz Iosef, cu succesivii săi moștenitori și înrudiții Arhiduci, ca și marii Duci ai Rusiei, s'au succedat la poalele Bucegilor. Dar și din îndepărtatele țări ale Nordului au venit regi, sau chiar moștenitorul Reginei Victoria, să se convingă de minunile Castelului. Pentru ridicarea prestigiului tinerei Coroane a României, Castelul fusese terminat cu așa înfrigurată grabă de prevăzătorul Rege, conștient că între alte datorii are și pe aceea de a încheia începutul unei tradiții.

Dacă într'adevăr oamenii se judecă nu numai după portul, dar și după căminele lor, atunci Castelul Peleş singur, iar nu mohoritul Palat din București, trebuie luat ca normă pentru personalitatea Regelui Carol și a Reginei Carmen Sylva. Acesta era cuibul lor, în care erau fericiți să primească pe toți reprezentanții mării lor familii românești.

Obosit, nu atât de povara anilor cât de apăsarea grijilor pentru viitorul mult iubitei Sale țări, Regele Carol I își sfârși zilele în splendidul cadru pe care cu atâta drag îl alcătuisese.

Cincantenarul de acum va fi pus în lumina cuvenită și sub aspecte puțin cunoscute personalitatea autorului acestui cuib al regalității, înălțat simbolic la poalele Carpaților. Distanța este însă prea scurtă pentru a se putea măsura de pe acum întreaga măreție a vieții și domniei Regelui Carol I, întemeietorul Castelului Peleş și al Regatului român.

AL. TZIGARA SAMURCAȘ

Ingerul păzitor de Zurbaran (1598—1662)